

Ympäristöministeriön
toimintakertomus ja
tilinpäätöslaskelmat
vuodelta 2011

Ympäristöministeriön
toimintakertomus ja
tilinpäätöslaskelmat
vuodelta 2011

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN RAPORTTEJA 6 | 2012

Ympäristöministeriö
Hallintoyksikkö

Taitto: Ainoliisa Miettinen

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ymparisto.fi/julkaisut

Edita Prima Oy, Helsinki 2012

ISBN 978-952-11-4004-4 (nid.)
ISBN 978-952-11-4005-1 (PDF)
ISSN 1796-1696 (pain.)
ISSN 1796-170X (verkkokoj.)

SISÄLLYS

I Toimintakertomus	5
1.1 Johdon katsaus toimintaan	5
1.2 Toiminnan vaikuttavuus	6
1.2.1 Yleistä.....	6
1.2.2 Ympäristönsuojelu.....	8
1.2.3 Luonnonsuojelu	15
1.2.4 Alueidenkäyttö	17
1.2.5 Asuminen	20
1.2.6 Rakentaminen.....	21
1.3 Toiminnallinen tehokkuus	23
1.3.1 Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus.....	23
1.3.2 Maksullinen ja yhteisrahoitteinen toiminta	26
1.4 Tuotokset ja laadunhallinta	26
1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	26
1.4.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu.....	28
1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	28
1.6 Tilinpäätösanalyysi	31
1.6.1 Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen	31
1.6.2 Tuotto- ja kululaskelma ja tase	32
1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	33
1.8 Arviointien tulokset	33
1.9 Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä	35
1.9.1 Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot.....	35
1.9.2 Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot	35
2 Talousarvion toteutumalaskelma	37
3 Tuotto ja kululaskelma	44
4 Tase	45
5 Liitetiedot	46
5.1 Tilinpäätösliitteet.....	46
5.2 Muut liitteet	59
6 Allekirjoitukset	66
Kuvailulehti	67

1 Toimintakertomus

Ympäristöministeriön vuoden 2011 toimintakertomuksen laadinnassa on otettu huomioon laki valtion talousarviosta (423/1988), talousarvioasetus (1243/1992) ja Valtiokonttorin 30.11.2010 antama ohje sekä muut määräykset ja suositukset kertomuksen laadinnasta.

Kertomuksen rakennetta on hieman muutettu edellisvuoteen verrattuna. Vaikuttavuuden kuvauksen osuutta on korostettu aiempaa enemmän. Vaikuttavuutta tarkastellaan tehtäväkokonaisuuksittain, jotka organisaatorakenteesta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen vaikuttavuuden kehityksestä. Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotosten raportointia on tiivistetty numeeriseen muotoon hyödyntämällä muun muassa ministeriön työajan kohdentumisesta ja kirjanpidosta saatua seurantatietoa. Tuloksellisuuden kuvaus perustuu vahvasti ministeriön tulossopimuksessa esitettyjen tavoitteiden toteutumisen raportointiin. Aluehallinnossa ympäristötehtäviä hoitavat Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueet ja Aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueet.

Toimintakertomuksessa on tarkasteltu toiminnan tuloksia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä analysoitu tulosten vaikutuksia niin sanottua tuloksellisuuden peruskriteeristöä noudattaen.

1.1

Johdon katsaus toimintaan

Ministeriön toiminnassa korostuivat alkuvuonna hallituskauden päättymiseen liittyen hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamisen varmistaminen ja viimeisten hallitusten esitysten käsittelyn loppuun saattaminen. Alkuvuonna annettiin uudet uudisrakentamista koskevat energiatehokkuusmääräykset, joiden tavoitteena on ohjata asumisen ja rakentamisen kustannuksia ja päästöjä alhaisemmiksi. Puurakentamisen määräyksiä muutettiin niin, että puu rakennusmateriaalina sai muiden materiaalien joukossa tasavertaisen aseman. Tuulivoiman rakentamista helpotettiin maankäyttö ja rakennuslain muutoksella. Myös kaupan sijainnohjausta selkiytettiin lakimuutoksella.

Pitkään valmisteltu jätelain kokonaisuudistus hyväksyttiin eduskunnassa aivan vaalikauden lopussa. Haja-asutusalueiden uusissa jätevesisäädöksissä otettiin huomioon investointien kohtuullisuus sekä iäkkäiden ja vaikeassa elämäntilanteessa olevien mahdollisuus saada vapautus vaatimuksista.

Uuden hallituksen ohjelmaan kirjattiin huomattava määrä ympäristö- ja asuntopoliittisia linjauksia. Tämän seurauksena ministeriön strategiaa tarkistettiin ja tarkennettiin strategisia hankkeita, joilla hallitusohjelman tavoitteita pannaan toimeen.

Keskeisimpinä ympäristöpolitiikan hankkeina käynnistettiin kuluneena vuonna ympäristönsuojelulainsäädännön uudistaminen, ilmastolakiin liittyvä selvitystyö

sekä merenhoidon suunnittelun ensimmäinen suunnittelukausi, jolla toteutetaan myös Suomen sitoumusta Saaristomeren tilan parantamiseksi. Joulukuussa nimettiin myös kansallinen ilmastopaneeli edistämään tieteen ja politiikan vuoropuhelua.

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian (2006–2016) tarkistaminen valmisteltiin laajassa yhteistyössä muiden ministeriöiden ja organisaatioiden kanssa. Valtioneuvoston käsittelyyn valmistelutyö viedään keväällä 2012. Luonnon monimuotoisuuden suojelua edistävän Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteuttamista jatkettiin. Saimaannorpan suojelua parannettiin laatimalla uusi norppastrategia. Vesivarojen ja vesiympäristön tilaa edistää ja lupatoimintaa tehostaa uusi vesilaki, joka tulee voimaan vuoden 2012 alusta. Kaivostoiminnan valvontaa korostettiin ja erityisesti olivat esillä Talvivaaran kaivoksen ympäristövaikutukset.

Kansainvälisissä YK:n ilmastoneuvotteluissa Durbanin osapuolikokouksessa COP-17 saatiin aikaan päätös, joka koostuu tiekartasta kohti kattavaa maailmanlaajuista sopimusta, Kioton pöytäkirjan toisesta velvoitekaudesta ja Cancúnissa vuonna 2010 tehtyjen päätösten toimeenpanon jatkamisesta ja tarkentamisesta.

Rakennetun ympäristön toimialalla saavutettiin merkittäviä asioita. Pitkäaikaisasunnottomuus väheni yli tavoitteiden. Lähiöitä kehitettiin ehkäisemällä samalla segregaatiota. Valtiovallan roolia 2010-luvun asuntomarkkinoilla selvitettiin sekä valmisteltiin uusi asuntopoliittinen toimenpideohjelma vuosille 2012–2015. ERA17-toimintaohjelmaa jatkettiin laatimalla valmisteilla olevien rakentamismääräysten tiekartta. Myös kosteus- ja hometalkoot-toimintaohjelma eteni suunnitellusti. Tuulivoimaselvityksistä koottu yhteenveto osoitti, että Suomessa on mahdollista hyödyntää tuulivoimaa, jos vain eri alan toimijat ja kaavoitus- ja korvauskäytännöt saadaan yhteen sovitetuksi. Lisäksi kertomusvuonna valmisteltiin useiden kaupunkiseutujen kanssa maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevia aiesopimuksia.

Euroopan ja maailman talouden näkymät asettavat haasteita myös ympäristöministeriön toimialalla. Suomessa tarvitaan nyt vihreää taloutta ja sen myötä uusia kestäviä työpaikkoja.

1.2

Toiminnan vaikuttavuus

1.2.1

Yleistä

Säädösvalmistelua kehitettiin ja lainsäädännön toimivuutta arvioitiin

Ympäristöministeriön lainsäädäntöhankkeiden ohjelma päivitettiin vastaamaan hallitusohjelman tavoitteita. Säädöshankkeiden aikataulun suunnittelulla pyrittiin helpottamaan resurssitilannetta ja vaikuttamaan siihen, että vaalikauden hallituksen esitykset annettaisiin entistä tasaisemmin koko vaalikauden aikana. Kertomusvuonna annettiin yksi hallituksen esitys ja vahvistettiin 20 valtioneuvoston asetusta. Hallituksen esitysten vähäinen määrä johtuu hallituksen vaihtumisesta.

Ympäristöministeriö osallistui pilottiministeriönä Sitran rahoittamaan ja oikeusministeriön koordinoimaan Sujuvampaan lainvalmisteluun hankkeeseen. Hankkeessa valmistellut toimintatavat on kirjattu hallitusohjelman säädöspoliittisiin tavoitteisiin, joita koko valtioneuvoston on toteutettava. Säädösvalmistelijoiden perustuslakiosaimisen vahvistamiseksi järjestettiin koulutusta.

Vuonna 2010 valmistuneen ympäristövaikutusten arviointia (YVA) koskevan lainsäädännön toimivuusarvioinnin tuloksia ryhdyttiin hyödyntämään ympäristönsuojelulain uudistamishankkeessa. Kertomusvuoden alussa valmistui luonnonsuojelulain

vaikuttavuusarviointi, jonka johtopäätökset ovat pohjana tuleville luonnonsuojelulain ja muun ympäristölainsäädännön uudistamishankkeille. Vuoden lopulla aloitettiin maa-aineslain arvioinnin suunnittelu. Strateginen hanke säädösten, suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten etukäteisarvioinnin kehittämiseksi käynnistyi ministeriössä.

T&K-toimintaa ja ympäristön tilan seurantaä kehitettiin

Vuonna 2009 perustettuun luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymään (LYNET) kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön hallinnonalojen tutkimuslaitokset. LYNETin verkostomaisella yhteistyömallilla lisätään tutkimuksen vaikuttavuutta ja tehostetaan toimintaa. Vuoden 2011 aikana LYNETin tutkimusohjelmissa, Ilmastonmuutos, Biotalous, Itämeri ja Kestävä maankäyttö, edettiin toteutusvaiheeseen. Erillisten LYNET-laitosten järjestämää koulutusta avattiin kaikille LYNET-laitoksille, kansainvälisen hanketuen verkostoa kehitettiin yhteispalveluiden tuottamiseksi ja avoimen aineistopolitiikan toimeenpanoa edistettiin muun muassa aineistokartoituksilla. Vuoden aikana yhdistettiin Lapin alueen ja Oulun laboratoripalvelut ja LYNET keskitti toimintojaan Thule Instituutin yhteyteen Oulun yliopistolle, Ympäristötietotaloon.

Vuonna 2011 laadittiin ympäristöministeriön T&K-strategia 2020. Strategia pyrkii luomaan edellytyksiä T&K-toiminnan pitkäjänteiselle kehittämiselle ja lisäämään toiminnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Kertomusvuonna muun muassa yhtenäistettiin ministeriön T&K-hankehallintaa.

Ympäristön tilan seurannan strategia 2020 laadittiin. Strategiakauden päämääränä on mm. kokonaisvaltaisesti uudistaa ympäristön tilan seurantoja, jotta mahdollistetaan säädöksiä edellyttämä tiedon tuotanto nykyistä vähäisemmällä voimavaroilla. Strategian mukaisesti käynnistettiin SYKEN johdolla strateginen ympäristön tilan seurantojen kehittämishanke.

Tiedonhallinta- ja verkkopalvelu-hankkeet etenivät

Luonnonsuojelualueiden tietojärjestelmähankkeen (SALTI) käyttöönotto on viivästynyt osahankkeen kilpailutuksen markkinatuomioistuinkäsittelyn takia sekä Metsähallituksen liiketoimintojen yhden osahankkeen viivästymisen takia. Muutoin hanke on edennyt hyvin: keskeinen osa järjestelmästä tulee testaukseen ja käyttöönottokoulutukseen vuoden 2012 keväällä.

Ympäristölupakäsittelyn tietojärjestelmähankkeessa (LUPA) toteutettiin vesi- ja ympäristötietopalvelun ensimmäinen versio testiaineistolla. Samoin toteutettiin lupalomakkeiden sähköisen version testaus ja siirtäminen työtilasta asiointikantaan tunnistamattoman asiakkuuden mallilla. Hankkeen mukaiset palvelut on tarkoitus saada tuotantokäyttöön kesään 2012 mennessä.

Ympäristötietovarantojen kehittämishankkeen (TIVA2) keskeisenä tavoitteena on tehostaa ympäristöhallinnon tietovarantojen käyttöä ja monipuolistaa raportointia kehittämällä ja mahdollistamalla perustietoaineistoista jalostettujen tietojen hyödyntäminen eri käyttötarkoituksiin. TIVA2:n lopputuloksena syntyvän uuden palvelun perustan muodostavat valvonta- ja kuormitustietojärjestelmään (VAHTI) tallennetut tietoaineistot (jätteet, jätevedet ja ilmapäästöt) sekä uhanalaislajien internet-raportointi. Palvelun ensimmäinen versio on tarkoitus saada käyttöön kesään 2012 mennessä. Jatkossa sitä täydennetään uusilla tietoaineistoilla.

Kiinteistönomistajille suunnattu Korjaustieto.fi-portaali avattiin tukemaan kestävää kiinteistönpitoa ja korjaamista. Korjausneuvojen toiminnan ja verkostoitumisen tukemiseksi sekä tuotevapaan ja luotettavan tiedon jakamiseksi kuluttajille kiinteistöjen ylläpidosta ja korjaamisesta käynnistettiin korjausneuvonnan hakupalvelu. Sähköisen asiointin ja demokratian edistämishankkeeseen (SADe) kuuluvassa hank-

keessa on suunniteltu palvelukokonaisuutta, johon kuuluvat rakennetun ympäristön lupien ja ARAn tukien sähköinen haku sekä asumiseen ja rakennettuun ympäristöön liittyvä kansalaisten tieto- ja palautepalvelu. Rakennusvalvonnan sähköistä asiointia on kehitetty yhdessä Suomen Kuntaliiton ja muiden toimijoiden kanssa.

1.2.2

Ympäristönsuojelu

YK:n ilmastoneuvotteluissa otettiin edistysaskeleita ja ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanoa jatkettiin

Kansainvälisissä YK:n ilmastoneuvotteluissa Durbanin osapuolikokouksessa COP-17 saatiin aikaan päätös, joka koostuu tiekartasta kohti kattavaa maailmanlaajuista sopimusta, Kioton pöytäkirjan toisesta velvoitekaudesta ja Cancúnissa vuonna 2010 tehtyjen päätösten toimeenpanon jatkamisesta ja tarkentamisesta. Neuvottelut uudesta sopimuksesta käynnistyvät välittömästi. Tavoitteena olisi päättää neuvottelut viimeistään vuonna 2015 ja saattaa uusi sopimus voimaan vuonna 2020. Kioton pöytäkirjan toinen velvoitekausi alkaa 1.1.2013. Velvoitekauden pituudesta ei ole vielä päätetty.

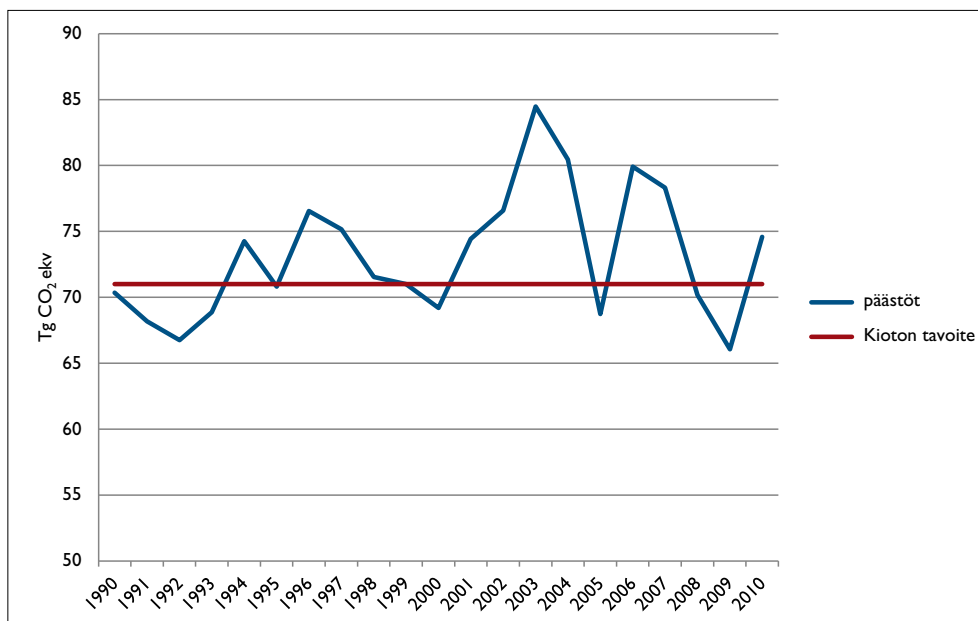
Ilmastonmuutoksen seuranta ja muutoksiin varautuminen säilyivät keskeisinä kysymyksinä myös muiden kansainvälisten ympäristösopimusten neuvotteluissa sekä Arktisen neuvoston ja Barentsin euroarktisen neuvoston työssä. Suomen arktinen strategia nostaa ilmastonmuutoksen lisäksi keskeisesti esiin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja ympäristön saastumisen estämisen.

EU:n ilmasto- ja energiapaketin toimeenpano (muun muassa päästökauppadirektiivi ja vastuunjakopäätös) jatkui EU:ssa niin sanotussa komitologiassa toimeenpanoa täsmentävien päätösten käsittelyllä. EU on oikeudellisesti sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä vuoteen 2020 mennessä 20 prosentilla verrattuna vuoden 1990 päästöihin. Päästökaupassa on päätetty päästöoikeuksien jakomenetelmistä sekä ilmaisjaossa että huutokaupassa. Komissio julkaisi maaliskuussa 2011 ns. vähähiilitiekartan, johon sisältyy päästövähennyspolku vuoteen 2050. Keskustelut asiasta aloitettiin neuvostotasolla kesällä 2011 ja ne jatkuvat vuonna 2012.

Ministeriöt ovat vastuualueillaan panneet toimeen hallituksen pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastategiaa sekä valtioneuvoston tulevaisuusselontekoa ilmasto- ja energiapolitiikasta. Ympäristöministeriön vastuulla ovat rakennuksiin, yhdyskuntarakentamiseen, fluorattuihin kasvihuonekaasuihin, jätteisiin ja osin päästöyksiköiden kauppaan liittyvät toimet. Ympäristöministeriön vastuulla olevien ilmastopolitiikan toimien toimeenpanosta raportoitiin sekä valmisteltiin EUn vaatima virallinen raportointi. Uuden hallitusohjelman mukainen ilmasto- ja energiastategian päivittäminen alkoi vuoden 2011 lopulla. Hallitusohjelman mukaisesti ryhdyttiin selvittämään EU:n tiukemman päästövähennystavoitteen vaikutuksia Suomen kannalta. Myös tiedemaailman edustajista koostuva ilmastopaneeli asetettiin ja se aloitti työnsä. Ilmastolain edellyttämä selvitystyö aloitettiin.

Kasvihuonekaasut kääntyivät nousuun

Suomen kasvihuonekaasupäästöt kääntyivät nousuun vuonna 2010. Kokonaispäästöistä 81 % oli peräisin energiasektorilta, jonka päästöt kasvoivat 15 % edelliseen vuoteen verrattuna mm. talouden elpymisen ja fossiilisen polttoaineen lisääntyneen käytön vuoksi. Kioton pöytäkirjan toimeenpanossa Suomi oli kuitenkin kumulatiivisessa tarkastelussa vuosina 2008–2010 päästövähennysveloitteen alapuolella.

Kuva 1. Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kehitys vuosina 1990–2010 suhteessa Kioton pöytäkirjan velvoitetasoon.

Kestävän kehityksen strategian uudistaminen sekä kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelma käynnistyivät

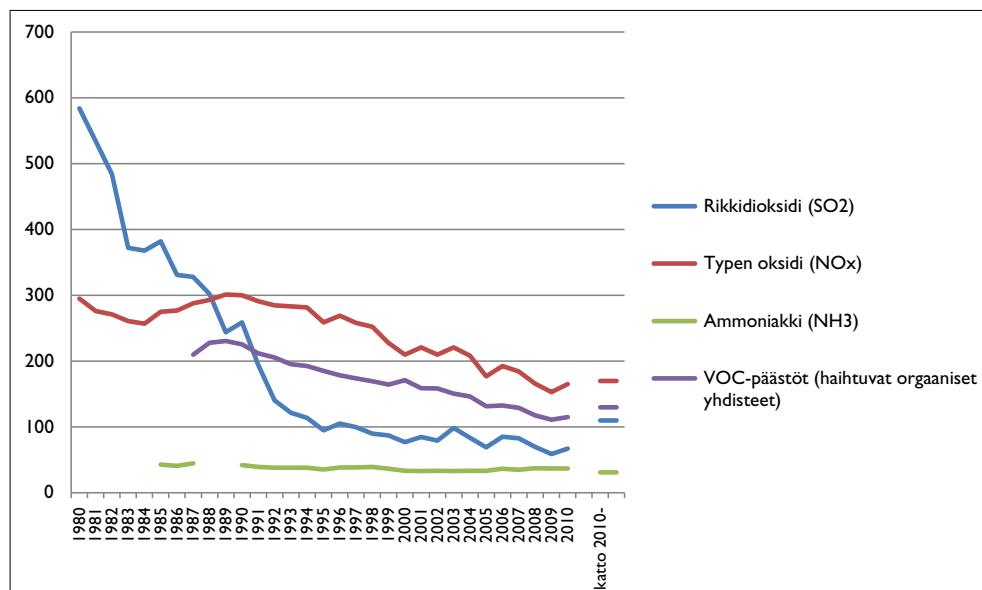
Suomen kansallinen kestävän kehityksen toimikunta asetettiin uudelleen, puheenjohtajana pääministeri Jyrki Katainen ja varapuheenjohtajana ympäristöministeri Ville Niinistö. Myös muut hallitusryhmien puheenjohtajat ovat toimikunnan jäseniä. Toimikunta käynnisti kansallisen kestävän kehityksen strategian uudistamisen, jonka tulisi valmistua vuonna 2013. Uudistamistyöhön on tavoitteena kytkeä kaikki hallitusohjelman keskeiset strategiat ja ohjelmat. Strategiatyöhön liittyy myös kestävän kehityksen uuden indikaattorikokoelman laatiminen. Erityistavoitteena on BKT:tä täydentävän yhdistelmäindikaattorin kehittäminen. Kestävän kehityksen indikaattoriverkko ja valtioneuvoston kanslian (VNK) indikaattorityö yhdistettiin. Työn julkaisukanavana käytetään Tilastokeskuksen Findikaattori.fi -portaalia.

Kestävän kulutuksen ja tuotannon kansallisen ohjelman (KULTU) uudistamisen valmistelu aloitettiin helmikuussa 2011. Ohjelmaehdotuksen valmistelua tuetaan tutkimushankkeilla, joissa muun muassa arvioidaan julkisten hankintojen tilanne, kulutuksen ohjauskeinojen vaikuttavuus sekä ennakoidaan kulutuksen kasvihuonekaasupäästöjen kehittymistä. Yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa valmisteltiin Kestävien hankintojen neuvontapalvelun toimintasuunnitelma sekä neuvoteltiin palvelun rahoittamisesta ja perustamisesta TEM:n ja TEKES:n kanssa.

Valmistautuminen YK:n kestävän kehityksen (Rio+20) huippukokoukseen jatkui. Kesällä 2012 pidettävän kokouksen teemana ovat kestävän kehityksen institutionaalinen rakenne ja vihreä talous. Valmisteluprosessissa Suomi yhdessä EU:n kanssa ajaa voimakkaasti kansainvälisen ympäristöhallinnon vahvistamista sekä kestäviä kulutus- ja tuotantotapoja.

Pääosa ilmansuojelun päästökatoista saavutettiin

Ilman epäpuhtauksia koskeva direktiivi (NEC-direktiivi) asettaa EU:n jäsenvaltioiden tietyille päästöille vuotuiset enimmäismäärät, joita ei saa ylittää vuodesta 2010 alkaen. Päästökatot koskevat rikkidioksidia, typen oksideja, haihtuvia orgaanisia yhdisteitä (lukuun ottamatta metaania) ja ammoniakkia. Pääosa tavoitteista on saavutettu jo hyvissä ajoin ennen vuotta 2010.

Kuva 2. Päästöjen kehitys kohti vuoden 2010 päästökattoja.

Valtioneuvosto antoi 21.1.2011 asetuksen ilmanlaadusta. Siinä on asetettu pienhiukkasille raja-arvo vuodesta 2010 eteenpäin ja altistumisen vähennystavoite vuoteen 2020 mennessä. Raja-arvolla tarkoitetaan ilman epäpuhtauksien pitoisuutta, joka on alitettava määräajassa, ja joka ei saa ylittyä sen jälkeen, kun se on alitettu. Asetuksessa on säännökset myös pienhiukkaspitoisuuksien yleisestä seurannasta.

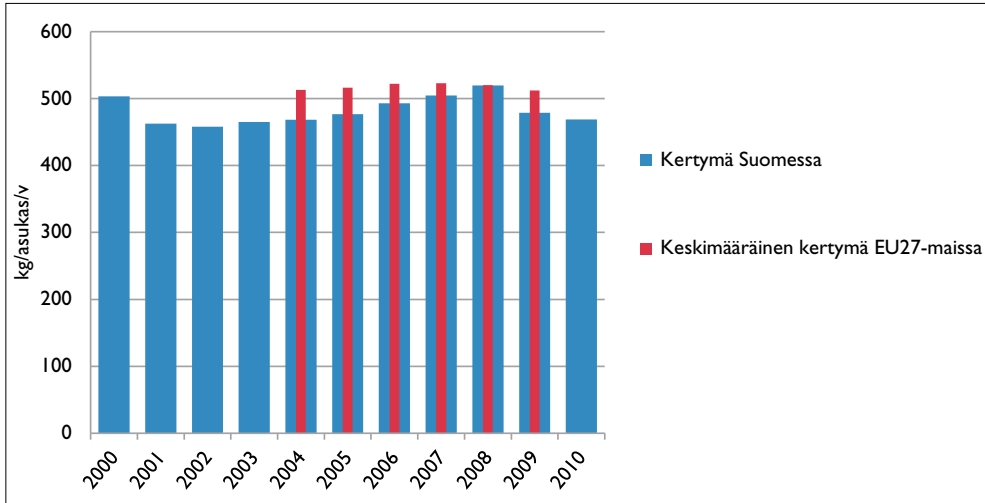
Kansallisen kemikaaliohjelman toimeenpanosuositusten toteutumistilanne selvitetiin ja perustettiin työryhmä arvioimaan ohjelman toteutumista ja tarkistamista. Eduskunta hyväksyi lokakuussa hallituksen esityksen EU:n elohopean vientikieltoasetuksen edellyttämistä kansallisista toimista. Ympäristön tilan seurannan strategia 2020 valmistui. Siinä tärkeänä sektorina ovat mukana haitalliset aineet.

Yhdyskuntajätteen määrä laski edelleen

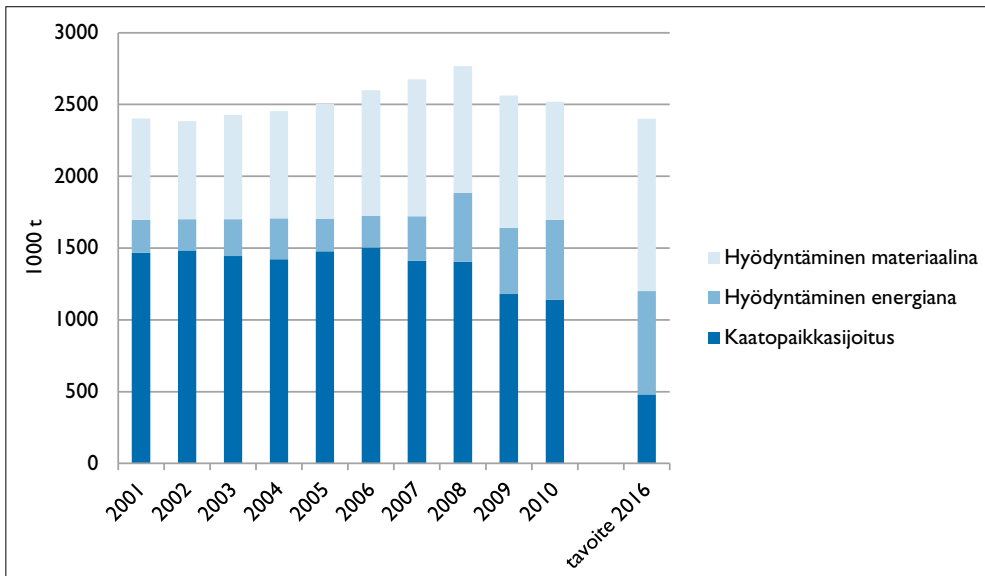
Yhdyskuntajätteen määrä väheni edelleen vuonna 2010 ja oli keskimäärin 469 kiloa asukasta kohti vuodessa. Yhdyskuntajätteestä noin 60 prosenttia syntyy kotitalouksissa, loppuosa pääasiassa palvelualoilla, erityisesti kaupasta ja terveydenhoidosta. Verrattuna EU-maiden keskimääräiseen jätekertymään Suomi sijoittuu yhdyskuntajätteen tuottajana keskitason alapuolelle. Vuonna 2010 jätteiden hyödyntämistä nousi noin 55 prosenttiin. Kierrätyksen eli materiaalihyödyntämisen osuus kuitenkin laski noin kolme prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna. Kaatopaikoille vietiin yhdyskuntajätteestä 1,1 miljoonaa tonnia eli 45 prosenttia. Valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaatopaikoille saisi vuonna 2016 sijoittaa yhdyskuntajätteistä enää enintään 20 prosenttia. Energiahyötykäytön tavoite saavutettaneen vuoteen 2016 mennessä jo tehtyjen polttolaitosinvestointipäätösten perusteella, mutta materiaali kierrätystavoitteen saavuttaminen edellyttää vielä jätteen materiaali kierrätyksen tuntuvaa lisäämistä.

EU on asettanut tavoitteet biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoituksen vähentämiseksi vuosille 2009 ja 2016. Tilastotietojen mukaan kehitys on ollut myönteistä, ja vuoden 2009 tavoitteeseen on päästy jo vuonna 2007. Vuoden 2016 tavoitteeseen pääsemiseksi tulee biohajoavan jätteen erilliskeräystä ja erityisesti materiaali hyödyntämistä lisätä voimakkaasti nykyisestä.

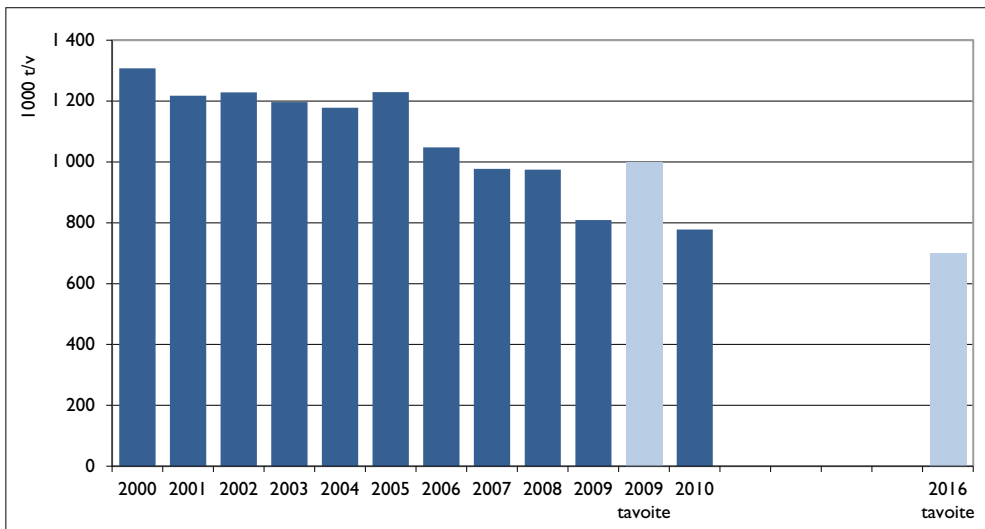
Eduskunta hyväksyi maaliskuussa hallituksen esityksen uudeksi jätelaiksi. Uudella toukokuussa 2012 voimaan tulevalla lainsäädännöllä pannaan täytäntöön EU:n uusi jätedirektiivi. Tavoitteena on edistää jätteen määrän ja haitallisuuden vähentä-

Kuva 3. Yhdyskuntajätteen kertymät Suomessa ja EU27-maissa keskimäärin asukasta kohden vuodessa, kg/as/v. Lähde: SYKE, Tilastokeskus ja Eurostat.

Kuva 4. Yhdyskuntajätteet käsittelytavoittain.

Kuva 5. Biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoitus 2000–2010, 1000 t/v. Lähde: Tilastokeskus ja SYKE.

mistä, uudelleenkäyttöä, kierrätystä ja muuta hyödyntämistä sekä selkiyttää jätehuollon vastuunjakoja, täsmentää eri toimijoiden velvollisuuksia ja tehostaa jätehuollon valvontaa.

Lain hyväksymisen jälkeen jätealan lainsäädännön kokonaisuudistusta on jatkettu. Kaiken kaikkiaan uudistettavana on noin 30 asetusta, joista noin 10–15 asetuksen sisältöä on tarpeen tarkistaa perusteellisemmin. Vuoden 2011 aikana valmistuivat ehdotukset valtioneuvoston asetukseksi jätteistä ja valtioneuvoston asetukseksi ympäristönsuojeluasetuksen muuttamisesta. Asetusten on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti uuden lain kanssa.

Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa vuoteen 2016 asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta valmistui ensimmäinen väliarviointi. Arvioinnin mukaan tavoitteessa vakiinnuttaa yhdyskuntajätteen määrä 2000-luvun alun tasolle (2,3–2,5 Mt) ja kääntää sen jälkeen jätemäärä laskuun vuoteen 2016 mennessä ei edistytty jätesuunnitelman edellyttämällä tavalla. Yhdyskuntajättemäärä kasvoi vuosina 2000–2008 0,2 miljoonaa tonnia. Vuonna 2009 kasvu kuitenkin taittui ja yhdyskuntajätteen määrä laski vuoden 2000 tasolle (2,6 Mt). On todennäköistä, että ainakin osa vuoden 2009 muutoksesta johtui taantumien aiheuttamasta tilapäisestä kulutuksen vähenemisestä. Raportissa on lisäksi esitetty useita jatkoseurantaa varten tehtäviä tutkimuksia ja selvityksiä sekä tilastoinnin parantamiseen liittyviä toimia. Tavoitteiden toteutumista seurataan toimenpiteiden vastuutahoille tehtyjen kyselyiden ja asetettujen indikaattoreiden avulla.

Ympäristönsuojelulain uudistaminen aloitettiin

Keväällä 2011 valmistuivat ympäristönsuojelulain uudistamisen linjaukset ja esivalmistelun pohjalta asetettiin 30.11.2011 hanke valmistelevaan ympäristönsuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta. Ympäristönsuojelulain uudistamista valmistellaan ottaen huomioon hallitusohjelman ympäristönsuojelulain ja -asetuksen kokonaisuudistukselle asettamat tavoitteet, tähänastinen valmistelutyö selvityksineen sekä ympäristönsuojelun valvonnan kehittämistyöryhmän ehdotukset valvonnan kehittämiseksi ja yhtenäistämiseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa. Samassa yhteydessä huolehditaan teollisuuspäästädirektiivin toimeenpanosta.

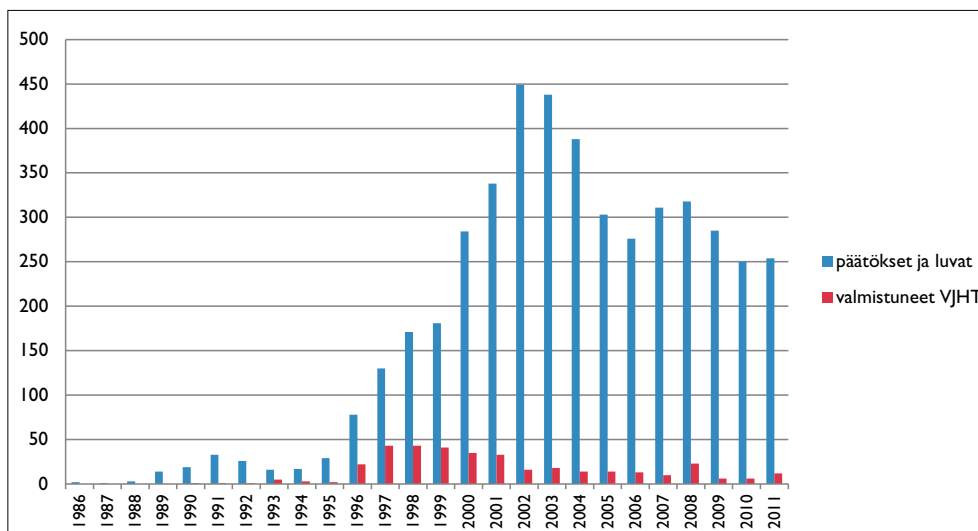
Ympäristöohjaus tehostui ja ekoinnovaatiivisuus lisääntyi

Yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa ohjattiin materiaalitehokkuuskatselmusten pilotointia. Katselmusten vakiinnuttua tarkoituksena on sopia keskeisten alojen kanssa tavoitteista materiaalitehokkuuden edistämiseksi. EU-ympäristömerkinnän kansallinen hallinnointi siirtyi Motiva Services Oy:lle.

Ympäristöinnovaatiopaneelin kaksi vuotta jatkuneen toiminnan tuloksena paneeli hyväksyi helmikuussa 2011 joukon yhteisiä suosituksia ekoinnovaatioiden edistämiseksi tulevia politiikkaohjelmia ja toimenpiteitä varten. Suosituksilla tuetaan laaja-alaista pyrkimystä kohti aiempaa resurssitehokkaampaa, vihreämpää ja kilpailukykyisempää taloutta.

Öljyntorjuntavalmius parani ja pilaantuneiden maa-alueiden ja maaperän suojelua jatkettiin

Valmiussuunnitelma suurten alusöljyvahinkojen torjunnan järjestämisestä, johtamisesta ja viestinnästä hyväksyttiin. Merivoimien uusi avomerellä ja jääolosuhteissa toimintakelpoinen öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan monitoimialus Louhi valmistui keväällä 2011.

Kuva 6. Pilaantuneiden alueiden kunnostuspäätökset ja valtion osittain rahoittamat kunnostukset vuosina 1986–2011.

Valtio on osallistunut 1980-luvun lopulta lähtien yhteensä lähes 390 pilaantuneen maa-alueen kunnostukseen. Niistä puolet on ollut vanhojen kaatopaikkojen kunnostuksia ja sulkemisia. Viime vuosina on kunnostettu myös useita sahoja, romuttamoita ja ampumaratoja. Vuonna 2011 valmistui 15 kunnostushanketta, joihin käytettiin myös valtion ympäristötyömäärärahoja. Vuoden lopussa oli keskeneräisenä tai viireillä lisäksi 16 hanketta. Kunnostukset ovat suurelta osin olleet ELY-keskusten ja kuntien yhteistyöhankkeita. Valtion osuus kunnostuskustannuksista on ollut keskimäärin 46 prosenttia. Vuonna 2011 ELY-keskukset saivat yhteensä 3,1 miljoonaa euroa kohteiden kartoittamiseen, tutkimiseen ja kunnostamiseen. Kunnostustoiminnan kokonaisvolyyminä kuvaa se, että ELY-keskukset tekivät 254 pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevaa hallintopäätöstä vuonna 2011.

Isännättömien huoltoasemien maaperän kunnostamista jatkettiin SOILI-ohjelmassa. Vuosi 2011 oli Soili-ohjelman viidestoista toimintavuosi. Vuonna 2011 aloitettiin kunnostustyöt 31 öljysuojarahaston rahoittamassa kohteessa. Näistä viidessä kohteessa kunnostustyön toteutuksessa käytetään biologisia *in situ* -menetelmiä, joissa haitta-aineita poistetaan maaperästä ja pohjavedestä paikan päällä ilman kaivutöitä. Ohjelmasta luovutettiin vuoden aikana 35 rahastokohdetta, joiden osalta ELY-keskus oli hyväksynyt kunnostustyön suoritetuksi.

Merenhoitoa ja Itämeren suojelutoimia parannettiin

Merenhoitoa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.3.2011. Merenhoidon säännökset lisättiin vesienhoidosta annettuun lakiin ja samalla lain nimi muutettiin laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä. Meriympäristön hyvään tilaan vuoteen 2020 mennessä pyritään laatimalla merenhoitosuunnitelma sekä sille toimenpideohjelma. Vuoteen 2014 mennessä nykyisiä seurantaohjelmia päivitetään vastaamaan merenhoidon tarpeita. Valtioneuvoston asetus merenhoidon järjestämisestä tuli voimaan 1.9.2011.

Itämeren suojelukomission (HELCOM) Itämeren suojelun toimintaohjelman (Baltic Sea Action Plan) toimeenpanoa jatkettiin edelleen yhteistyössä kaikkien Itämeren valtioiden kanssa. HELCOM-yhteistyönä on kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMOssa päätetty matkustaja-alusten käymäläjätevesien päästöjen rajoittamisesta Itämerellä. Alusten rikkipäästöjen vähentämistä koskeva rikkidirektiivi on parhailaan EU-neuvoston käsittelyssä. Suomen johdolla on HELCOM:ssa valmisteltu alus-

ten tyypipäästöjen kontrollialueen (NECA) perustamista Itämerelle. EU:n Itämeren alueen strategian rehevöitymistä koskevan painopistealueen koordinaatiota jatkettiin yhdessä Puolan kanssa. Myös strategian uudistamistyöhön osallistuttiin aktiivisesti erityisesti työryhmässä, joissa käsiteltiin eri toimijoiden rooleja ja vastuita, strategian tavoitteita ja indikaattoreita sekä kehitettiin lippulaivahankkeiden kriteerejä.

Pietarin jätevesihuollon Neva-hankkeen kansainväliset toimitukset etenevät. Tarcoituksen on johtaa toistaiseksi puhdistamattomat jätevedet puhdistettavaksi. Suomen avustamat toimitukset käynnistyvät todennäköisesti alkuvuonna 2012. Suomen avustus Pietarin jätevesihankkeissa on yhteensä 7,1 miljoonaa euroa. Leningradin alueella sijaitsevan Sosnovy Borin hanke etenee, suomalaiset laitetoimitukset jätevedenkäsittelyn fosforinpoistoon ja jätevedenpumppaamoille käynnistyivät. Viipurin ja Petroskoin vesihuoltohankkeet odottavat edelleen lainatakuita. Leningradin alueen maatalouden ympäristöyhteistyössä valmistellaan suomalaisia palveluja kolmen eläintilan lannankäsittelyinvestointeja varten.

Venäjän ympäristöyhteistyön edellytykset parantuivat

Kahdenvälisen ja alueellisen yhteistyön linjauksia ja synergiaetuja vahvistettiin ja toimeenpantiin pohjoismaiden kesken sekä EU:n ulkosuhteiden, Arktisen neuvoston ja Barentsin euro-arktisen neuvoston elimissä ja työryhmissä. Barentsin euro-arktisen neuvoston ympäristötyöryhmän puheenjohtajuus siirtyi Suomelle vuoden lopussa. Venäjän rahoitusosuus Arktisen neuvoston rahoitusinstrumenttiin PSI:hin (Project Support Instrument) varmistui syksyllä 2011. Pohjoismaiden Neuvoston puheenjohtajanaan pidettiin kaksi ympäristöministerikokousta. Uuden ympäristöpoliittisen ohjelman neuvottelut aloitettiin kesällä 2011. Ympäristöasiat olivat esillä myös Suomen ja Venäjän presidenttien sekä pää- ja ympäristöministerien ja kansliapäällikön tapaamisissa. Nord-Stream-kaasuputkihankkeen ympäristövaikutusten arviointi oli toistuvasti esillä Venäjän suunnalta myönteisenä yhteistyömallina. Sitä arvioitiin myös EU:n komission ja Venäjän välillä.

Ympäristöministeriön Venäjä-yhteistyön tavoitteiden 2008–2011 arvioinnin mukaan kansainvälisen ympäristöyhteistyön edellytykset Venäjällä ovat osin parantuneet, joskaan ympäristönsuojelu ei edelleenkään ole keskeinen prioriteetti. Uudistetut tavoitteet vuoteen 2015 vahvistetaan kevätkaudella 2012. Keskeisiä asioita ovat Itämeri ja Suomenlahti, suuria hankkeita koskevan tiedonvaihdon parantaminen sekä biodiversiteetti- ja luonnonsuojeluyhteistyö. Hankemuotoisen yhteistyön vähentyessä korostuu entisestään viranomaisten välinen ja poliittinen yhteistyö.

Vesiensuojelua parannetaan uudella toteutusohjelmalla

Ympäristöministeriö jatkoi vesienhoidon toimeenpanoa yhteistyössä muiden ministeriöiden ja toimijatahojen kanssa pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttamiseksi. Vesienhoidon toteutusohjelmasta 2010–2015 tehtiin valtioneuvoston periaatepäätös helmikuussa 2011. Toteutusohjelmassa käsitellään eri toimialoilla tarvittavia toimia ja ohjauskeinoja ja toteutuksen vastuutahoja sekä hallinnonalojen yhteisiä kärkihankkeita. Lisäksi valmisteltiin vesienhoidon alueelliset toteutussuunnitelmat. Vesienhoidon toimenpiteiden seurantajärjestelmä kaudelle 2010–2015 valmistui. Seurantajärjestelmällä saadaan määrällistä tietoa, miten vesienhoidon toimenpiteet ja ohjauskeinot ovat toteutuneet. Ympäristöhallinto on valmistellut ohjeistusta vesienhoidon seuraavaa suunnittelukautta varten, jotta vesienhoitosuunnitelmat vuoteen 2021 voidaan hyväksyä vuonna 2015. Vesien kunnostusstrategiaehdotus valmistui. Sillä pyritään erityisesti laajentamaan kunnostushankkeiden rahoitus pohjaa sekä varmistamaan kunnostushankkeisiin liittyvän osaamisen säilyminen ja vahvistaminen. Alueellisesti toteutettiin monia vesiensuojelutoimia muun muassa kunnostuk-

sia. Vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioimista toiselle suunnittelukierrokselle vuosille 2016–2021 aloitettiin.

Hallitus antoi Itämeri-huippukokouksessa 2010 sitoumuksen Saaristomeren tilan parantamisesta ja Suomen saattamisesta ravinteiden kierrätyksen mallimaaksi. Ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön asettama työryhmä tiekartta toimenpiteistä valmistui maaliskuussa 2011. Maatalouden vesiensuojelun tehostamiseksi on Lounais-Suomessa jatkettu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteisrahoituksella laajaa kolmevuotista pilottihanketta (TEHO Plus). Keski-Suomessa aloitettiin kolmevuotinen turvetuotannon ja metsätalouden vesiensuojelun pilottihanke (TASO), jonka tavoitteena on edistää turvetuotannon ja metsätalouden kuormitusta tehokkaimmin vähentäviä toimenpiteitä ja kokeilla uusia vesiensuojelumenetelmiä.

Haja-asutuksen jätevesihuollon tehostamiseen liittyvät ympäristönsuojelulain muutos (196/2011) ja valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (209/2011) tulivat voimaan maaliskuussa 2011. Säädosmuutosten toimeenpanon edistämiseksi lisättiin haja-asutuksen jätevesiin liittyvää tiedotusta, järjestettiin neuvontaa ja koulutusta sekä uusittiin opasmateriaalia. Kiinteistökohtaista neuvontaa testattiin kolmella alueella ja toiminta laajennettiin valtakunnalliseksi vuosien 2011 ja 2012 yhteensä 2 miljoonan euron avustuspäärahalla.

Pohjavesien suojelua edistettiin vesienhoidossa tunnistetuilla selvitys- ja riskialueilla osoittamalla kunnille haettavaksi avustusta suojelusuunnitelmien laatimiseen. Ympäristöministeriö asetti työryhmän tarkastelemaan pohjavesiin liittyvän lainsäädännön tarkistamistarpeita.

Tärkein maatalouden vesiensuojelun ohjauskeino on EU-osarahoitteinen maatalouden ympäristötuki. Vuonna 2011 ympäristötukea maksettiin noin 348 miljoonaa euroa yhteensä noin 56 000 maatilalle. Maksetut erityistukisopimukset kattoivat noin 350 000 hehtaaria. Pinta-alaltaan suurin erityistukimuoto on luonnonmukainen tuotanto. Komissio antoi yhteisen maatalouspolitiikan uudistusta koskevat lainsäädäntöehdotukset lokakuussa 2011 ja kansallinen seuraavan ohjelmakauden valmistelu käynnistettiin.

Kansliapäällikkö osallistui Suomen arktisen neuvottelukunnan työhön ja lukuisiin muihin arktisia aiheita käsitteleviin kokouksiin ja tilaisuuksiin. Toiminnalla lisättiin arktisten ympäristökysymysten kansallista ja kansainvälistä näkyvyyttä ja vaikuttavuutta. Neuvottelukunnalle toimitettiin raportti ministeriön toimista Suomen arktisen strategian toimeenpanosta. Ympäristöministeriö oli myös aktiivisesti mukana Arktisen neuvoston ulkoministerikokouksessa, ja kokousta edeltäneissä neuvotteluissa neuvoston jatkotyön suuntaamisesta. Neuvoston ympäristötyöryhmille antamien tehtävien toimeenpano aloitettiin kansallisesti.

1.2.3

Luonnonsuojelu

Luonnon monimuotoisuuden ja kestävä käytön strategia tarkistettiin

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategiaa (2006–2016) tarkistettiin laajassa yhteistyössä muiden ministeriöiden ja organisaatioiden kanssa. Valmistelutyö oli kansalaisten kommentoitavana sosiaalisen median keinoin kahteen otteeseen. Vuoteen 2020 ulottuvan "Luonnon puolesta – Ihmisen hyväksi" -strategian valmistelu perustuu hallitusohjelmaan. Sen mukaan nyt voimassa oleva luonnon monimuotoisuuden kansallinen strategia tarkistetaan vastaamaan uusia kansainvälisiä tavoitteita. Valtioneuvoston käsittelyyn valmistelutyö viedään vuoden 2012 keväällä.

Luonnonsuojelulainsäädännön toimivuuden kokonaisarvioinnin johtopäätökset ja suositukset on otettu huomioon luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian ja toimintaohjelman tarkistamisessa. Lainsäädännön uudistamisen ensimmäinen vaihe, johon sisältyy muun muassa Natura 2000 -verkoston toteuttamiseen liittyvän luonnonsuojelulain 68 §:n tarkistaminen vastaamaan paremmin yhteisöläinsäädäntöä, aloitettiin syksyllä 2011. Valtioneuvoston päätös Natura 2000 -verkoston täydentämisestä merialueiden osalta tehdään maaliskuussa 2012.

Metsien monimuotoisuutta parannettiin uusilla suojelukohteilla

Valtioneuvoston periaatepäätöstä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta (METSO) on toteutettu tarkoituksena parantaa nykyistä suojelualueverkkoa ja kehittää talousmetsien luonnonhoitoa. Maanomistajien tekemien tarjousten pohjalta valtiolle hankittiin suojelutarkoituksiin 2 862 hehtaaria METSO-alueita, yksityisiä luonnonsuojelualueita perustettiin ohjelman puitteissa 2 956 hehtaaria ja määrääjäksi rauhoitettiin 194 hehtaaria. Alueiden arvo on yhteensä 24,4 miljoonaa euroa. Hallitus päätti vuonna 2011 jatkaa METSO-ohjelmaa vuoteen 2020 sekä tehostaa ohjelman toteuttamista valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöiden mailla.

Samaan aikaan METSO-ohjelman toteutuksen kanssa viedään loppuun niin sanottujen vanhojen valtioneuvoston hyväksymien luonnonsuojeluohjelmien toteutusta. Vuonna 2011 hankittiin kyseisiä alueita valtiolle noin 3200 hehtaaria ja perustettiin yksityisiksi luonnonsuojelualueiksi noin 3300 hehtaaria. Tähän käytettiin runsas 15 miljoonaa euroa hankinta- ja korvausmäärärahaa.

Valtionmailla sijaitsevien noin 1 800 suojelukohteen luonnonsuojelualueeksi perustamisen työohjelman toteutus aloitettiin. Kainuun alueelta valmisteltiin kaksi asetusluonnosta, joilla perustetaan luonnonsuojelualueiksi kaikkiaan 32 800 hehtaaria valtion alueita. Niihin sisältyy myös noin 20 000 hehtaaria ns. Kalevalapuiston alueita. Päätöksenteko lykkääntyi vuodelle 2012 Metsähallituksen tasejärjestelyjen vuoksi. Lisäksi valmisteltiin hallituksen esitykset Koloveden ja Petkeljärven kansallispuistojen laajentamisesta, jotka valmistuvat keväällä 2012.

Luonnon monimuotoisuuden suojelua turvattiin monilta osin

Suomen ympäristökeskus laati ympäristöministeriön ohjauksessa priorisointisuunnitelman, joka palvelee lajisuojelun toimintaohjelman toteutusta ja kiireellistä suojelua edellyttävien lajien turvaamista. Kertomusvuoden lopulla valmistuneen suunnitelman pohjalta aletaan vuoden 2012 aikana laatia alueellisia toimenpidesuunnitelmia yhteistyössä ympäristöministeriön, Suomen ympäristökeskuksen ja ELY-keskusten kesken. Vuoden 2010 lopulla julkaistun lajien neljännen uhanalaisuusarvioinnin perusteella erityisiä lajisuojelun toimenpiteitä pohtimaan nimettiin syksyllä 2011 työryhmä. Saimaannorpan suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma valmistui marraskuussa 2011.

Ehdotus soiden ja turvemaiden kestävän ja vastuullisen käytön ja suojelun kansalliseksi strategiaksi valmistui helmikuussa. Soiden ja turvemaiden kestävästä käytöstä valmistellaan hallitusohjelman mukaisesti valtioneuvoston periaatepäätös, jossa linjataan soiden ja turvemaiden käytön kokonaisuutta ja tarvittavia toimenpiteitä. Ympäristönsuojelulain ja -asetuksen kokonaisuudistuksen organisoinnissa on otettu huomioon strategian linjaukset.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä määriteltyjen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnit käynnistyivät Etelä-Savossa, Pirkanmaalla, Pohjanmaalla, Lapissa ja Kainuussa. Maankäyttö- ja rakennuslain valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen uusi päätös valmistellaan vuoteen 2015 mennessä.

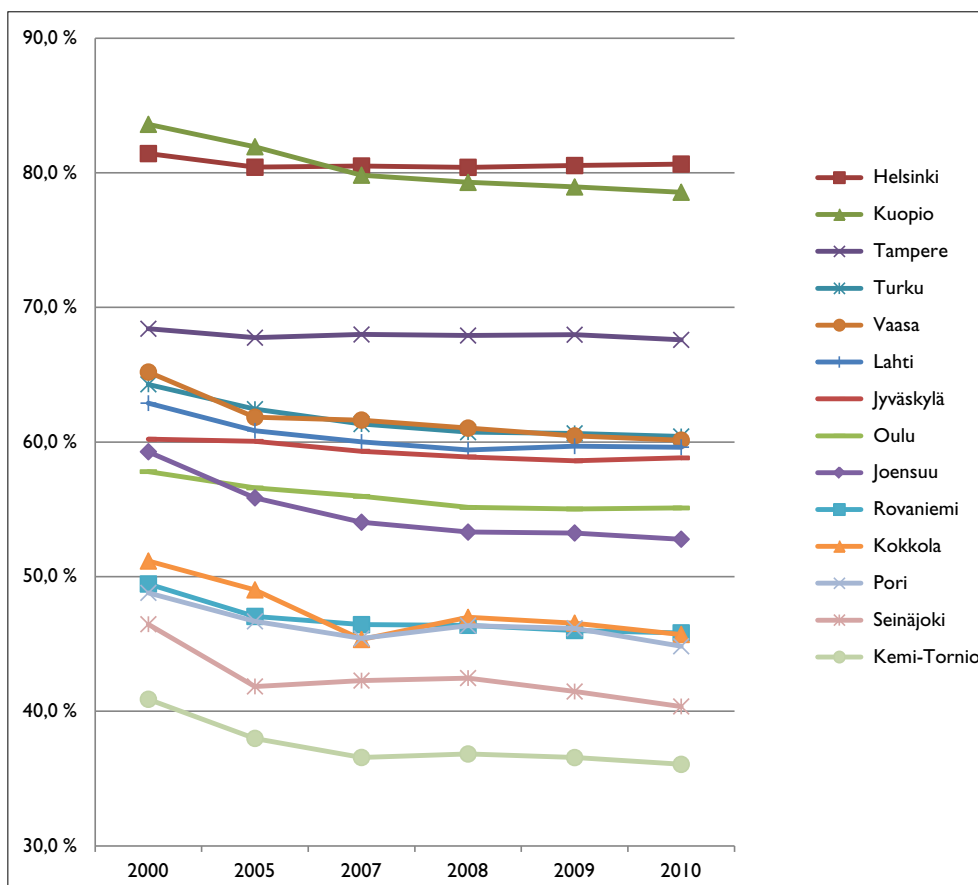
Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmassa (VELMU) vahvistettiin ohjelman koordinaatiota, tehostettiin mallien kehitystyötä ja koottiin menetelmäohjeistusta. Kentällä tehtävään inventointityöhön suunnattiin 1,3 miljoonaa euroa lisärahoitusta.

1.2.4

Alueidenkäyttö

Yhdyskuntarakenteen kehittäminen jatkui

Kaupunkiseutujen tiiveimmillä alueilla asuvien osuus koko kaupunkiseutujen taajama-alueen asukkaista on viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana ollut pääsääntöisesti vähenevä eli yhdyskuntarakenne hajaantuu. Yhdyskuntarakenteen eheydellä on suuri merkitys toimivien joukkoliikennetkaisu- ja palvelujen saavutettavuuden kannalta.

Kuva 7. Tilastoruuduissa, joissa asukastiheys on vähintään 20 asukasta hehtaarilla, asuvien osuus kaupunkiseudun taajama-alueen asukkaista 2000–2010.

ELY-keskusten strategiseksi tulostittareiksi sovittiin kaksi yhdyskuntarakenteen eheytyksen kehitystä kuvaavaa mittaria, joita voidaan seurata kaupunkiseuduittain. Yllä olevassa graafissa tarkastellaan asukastiheyden kehitystä kaupunkiseuduittain. Kuvioista näkyy, että yhdyskuntarakenne on edelleen hajautuva suuressa osassa kaupunkiseutuja.

Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita edistettiin

Kertomusvuoden aikana vahvistettiin neljä maakuntakaavaa ja ohjattiin vajaan 20 viireillä olevaa maakuntakaavaa. Maakuntakaavoituksen ohjauksessa ympäristöministeriö on varmistanut valtioneuvoston hyväksymien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista ja niiden välittymistä kuntien kaavoitukseen. Ohjauksessa painottuivat ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät kysymykset, erityisesti kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta ja vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista sekä tuulivoimaa ja turpeenottoa koskevat alueidenkäytölliset ratkaisut. Keskeisellä sijalla olivat myös eräät suuret liikenteen infrastruktuuriratkaisut.

Ympäristöministeriön asettama työryhmä arvioi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) toteuttamista. Arvioinnin mukaan VAT on kiinteä osa alueidenkäytön suunnittelua ja enenevässä määrin myös valtion viranomaisten toimintaa. Työryhmän toimenpide-ehdotukset VATtien vaikuttavuuden lisäämiseksi painottavat alueidenkäytön suunnittelun ja valtion viranomaisten toiminnan toisiaan täydentävää roolia ja toimien samansuuntaisuutta. Erityisesti kiinnitetään huomiota valtion viranomaisten toiminnan aktivoimiseen ja VATtien toteuttamiseen valtakunnan tasolla samoin kuin alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän toimivuuteen.

Valtio tukema tuulivoimakaavoitus käynnistyi hyvin

Ympäristöministeriö tuki tuulivoimarakentamisen kaavoitusta ja selvityksiä ja siten edisti hallituksen ilmasto- ja energiastrategian tavoitetta lisätä tuulivoimatuotantoa nykyisestä noin 200 megawattista 2000 megawattiin vuoteen 2020 mennessä. Valtionavustusta tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laadintaan kunnille ja maakunnan liitoille osoitettiin 1,4 miljoonaa euroa. Lisäksi maakuntien tuulivoimaselvityksiä ohjattiin ja rahoitettiin noin 100 000 eurolla. Tuulivoimarakentamista koskeva maankäyttö- ja rakennuslain muutos tuli voimaan 1.4.2011. Sen mukaan rakennusluvan myöntämisen edellytysten täyttyminen voidaan tietyn edellytyksin selvittää yleiskaavassa ja rakennusluvat myöntää suoraan yleiskaavan perusteella.

Maakuntien tuulivoimaselvitykset valmistuivat. Niistä tehty yhteenveto osoittaa, että Suomessa on tuulivoimatuotantoon soveltuvia potentiaalisia alueita noin 300, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 3 400 km². Näille alueille on mahdollista sijoittaa tuulivoimakapasiteettia jopa 12 600 megawattia. Alueiden kannattavuus vaihtelee kuitenkin suuresti tuulisuusolosuhteiden mukaan. Maakuntien selvitysten ja valtioneuvostusten myötä sisämaan tuulivoimakaavoitus lähti hyvin käyntiin ja ainakin 12 maakuntaa on parhaillaan laatimassa tuulivoimateemaista maakuntakaavaa. Ensimmäiset lakimuutoksen mukaiset tuulivoimayleiskaavat hyväksyttiin vuonna 2011 ja niistä on saatu hyviä kokemuksia.

Maankäytön, asumisen ja liikenteen rakenteita sovitettiin yhteen ja vaikutusten arviointia kehitettiin

Valtioneuvoston kunta- ja palvelurakennemuutoksesta (PARAS) 12.11.2009 antaman selonteon kaupunkiseutulinjausten toimeenpanotyöryhmän työ päättyi lokakuussa 2011. Sen kanssa rinnan käynnistettiin uuteen hallitusohjelmaan perustuvan kuntauudistuksen valmistelu. Ympäristöministeriö osallistui kummankin työryhmän työhön. PARAS-selonteon kaupunkiseutulinjauksiin perustuva maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimus Tampereen kaupunkiseudun kuntien ja valtion välillä allekirjoitettiin 2.3.2011. Vuoden 2012 loppuun voimassaolevan aiesopimuksen seurantatiedon kerääminen aloitettiin. MAL-aiesopimuksia valmisteltiin myös Turun, Oulun ja Helsingin kaupunkiseuduilla, missä neuvottelut jatkuvat edelleen uuden hallitusohjelman kirjausten mukaisesti. Ympäristöministeriön, liikenne- ja viestin-

täministeriön sekä liikenneviraston yhteisessä MaaLi-foorumissa kehitettiin maankäytön ja liikenteen yhteensovittamista. Raportti foorumin työn tuloksista valmistui.

Kaavojen yhdyskuntarakenteen vaikutusten arvioinnin ohjeistusta kehitetään ns. YRAVA-hankkeessa. Hankkeen esiselvitys valmistui ja varsinaisen oppaan laadinta käynnistyi.

Metropolipolitiikan toteuttaminen jatkuu

Vastauksessaan valtioneuvoston 5.11.2010 antamaan metropolipolitiikan selonte-koon eduskunta edellytti valtioneuvoston kiinnittävän erityistä huomiota segregaa-tioon, alueelliseen eheyteen, yhdyskuntarakenteen toimivuuteen, kilpailukykyyn sekä kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksiin elinympäristönsä päätöksentekoon. Uuden hallitusohjelman mukaisesti metropolipolitiikkaa jatketaan ja lujitetaan. Val-tioneuvosto päätti metropolipolitiikan toteuttamisen periaatteista ja organisoinnista syksyllä. Sisällöllisiksi painopisteiksi asetettiin hallinnon rakenteiden kehittäminen sekä maankäyttö, asuminen ja liikenne, kansainvälinen kilpailukyky, maahanmuut-tokysymykset ja sosiaalinen eheys. Metropolipolitiikan neuvottelukunta ja sihteeristö asetettiin joulukuussa.

Kaupan sijainnohjauksen säännöksiin muutoksia

Kaupan sijainnohjausta koskevat maankäyttö- ja rakennuslain muutokset tulivat voimaan 15.4.2011. Muutoksilla selkeytetään vähittäiskaupan ohjauksen periaatteita laissa ja saatetaan ohjausjärjestelmä vastaamaan muuttuneita ja muuttuvia olosuh-teita. Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan erityisasema poistettiin ja se otet-tiin suuryksiköiden ohjauksen piiriin. Lakimuutoksiin liittyvän ohjeiston valmistelu käynnistyi.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisarvioinnin painopisteet määriteltiin

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisarvioinnin valmistelu aloitettiin hallitusohjel-man mukaisesti. Kokonaisarvioinnin painopisteiksi on määritelty:

- 1) alueidenkäytön ohjausjärjestelmän toimivuus erityisesti yhdyskuntarakenteen hallinnan näkökulmasta
 - 2) rakentamisen vastuut, ohjaus ja laatu sekä
 - 3) eri toimijoiden roolit ja voimavarat suunnittelussa, ohjauksessa ja toteutuksessa.
- Kokonaisarviointi valmistuu vuoden 2013 aikana.

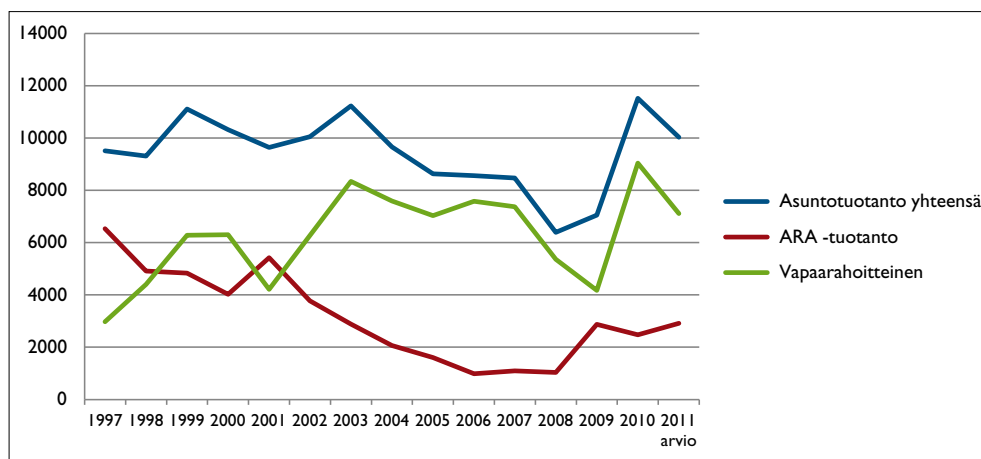
Rakennusperinnön suojelua edistettiin

Valtion kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kiinteistövarallisuuden omistuksen ja hal-linnoinnin järjestämistä kehitetään valtion kiinteistöstrategian pohjalta. Ympäristö-ministeriö osallistui asiaa selvittävän valtiovarainministeriön työryhmän työskente-lyyn. Vuonna 2010 voimaan tulleen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain toteutumista edistettiin muun muassa ohjeistamalla ja neuvomalla ELY-keskuksia ja valtion kiinteistöomistajia rakennussuojeluasioiden käsittelyssä.

Asuminen

Vaparaahoitteinen asuntotuotanto kasvoi

Vuonna 2011 asuntojen uudistuotanto ylitti 30 000 asuntoa. Valtion tukema tuotanto pysyi varsin korkealla tasolla, vaikka rakennusalan työllisyyttä tukevat elvytystoimenpiteet päättyivät vuoden 2010 lopussa ja vaikka vaparaahoitteinen asuntotuotanto nousikin selvästi edellisestä vuodesta. ARA teki korkotukilainoitettavien asuntojen aloituksen mahdollistavia päätöksiä yhteensä 6 655 asunnosta ja takauslainoituksen osalta 70 asunnosta. Normaalin korkotukivuokratuotannon päätöksiä oli 2 079 asuntoa, erityisryhmien asuntoja 3 206 ja asumisoikeusasuntoja 1 359. Asunnoista aiesopimuskuntiin kohdistui 3 407 asuntoa ja muihin kasvukeskuksiin 1 613 asuntoa. Valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus oli yhteensä 975 miljoonaa euroa (2010: 1,67 mrd. euroa) ja siitä jäi käyttämättä vajaat 15 miljoonaa euroa.

Kuva 8. Asuntotuotanto aiesopimuskunnissa.

Valtion aiesopimuksessa lupaamat toimenpiteet on käytännössä tehty. Sen sijaan Helsingin seudun 14 kuntaa ovat toteuttaneet yhdessä sovittuja tavoitteita erittäin vaihtelevasti. Tästä huolimatta koko seudun ARA-vuokra-asuntotuotannon tavoite lähes saavutettiin, sillä pääkaupunkiseudun tuotantotavoite ylitetään. Valtio tuki kertomusvuonna tavoitteita myöntämällä kunnallistekniikka-avustuksia uusien asuntoalueiden käyttöönottoon sekä käynnistysavustuksia valtion tukemaan vuokra-asuntotuotantoon.

Pitkäaikaisasunnottomuuden ja kehitysvammaisten asumisen tavoitteet täyttyivät

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelman 2008–2011 asuntopaikkojen lisäämistavoitteet saavutettiin. Pitkäaikaisasunnottomien määrä on vähentynyt ohjelman aikana lähtötilanteen 3 600 henkilöstä 765 henkilöllä. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen ohjelman jatkosta kaudelle 2012–2015 tavoitteena pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen. Vuonna 2011 valmistuneen EU-tason arviointiraportin mukaan ohjelma arvioitiin Euroopan mittakaavassa hyvin kehittyneeksi.

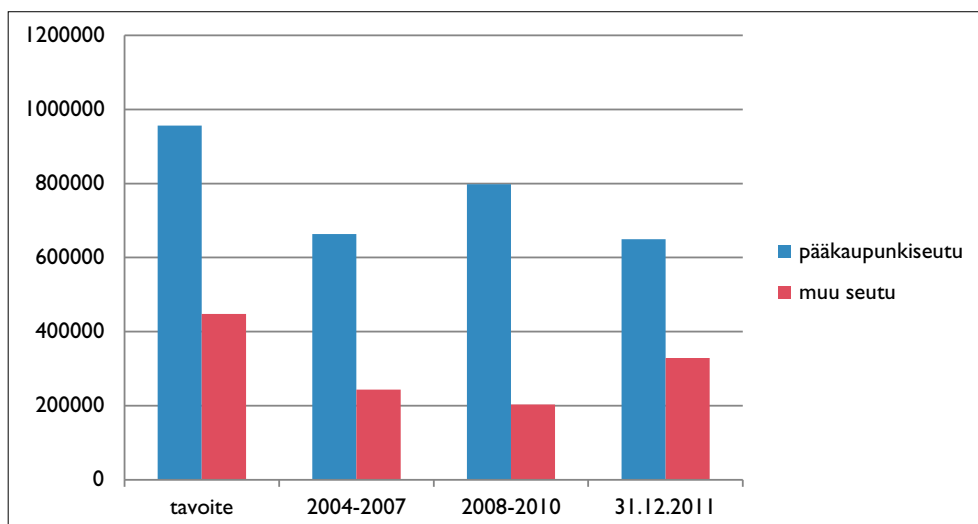
Kehitysvammaisten asumisen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämisen ohjelma sisältää toimenpiteitä asuntotarjontaan, asumiskustannusten hallintaan, laitoshoidon vähentämiseen ja asumispalveluiden kehittämiseen. Ohjelman tavoite 470 asunnon uustuotannosta ja 60 asunnon perusrantamisesta ARA-tuotannosta saavutettiin

vuonna 2011. Kohteille varattu 30 miljoonan euron investointiavustus käytettiin kokonaan.

Lähiöohjelma päättyi vuoden lopussa ja siinä toteutettiin runsaat 50 hanketta 14 kaupungissa. Viihtyisyyden ja toimivuuden parantamiseksi kehitettiin muun muassa lähiökerrostalojen korjausta ja asukastilojen toimintaa sekä lähiöostoskeskusten ympäristöjä ja palveluita.

Helsingin seudun asuntotuotannon tavoite ei toteutunut

Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen asunto- ja tonttitarjonnan tehostamista koskevan sopimuksen mukaan kunnat lisäävät asemakaavoitustaan. Helsingin seudun koko asuntotuotannon tavoite on 13 300 asuntoa vuodessa. Vuonna 2011 toteutui 10 369 asuntoa eli tavoite jäi saavuttamatta. Helsingin seudulla oli tavoitteena kaavoittaa 1,4 miljoonaa kerrosneliometriä uutta asuinkerrosalaa, toteuma oli noin 0,98 miljoonaa kerrosneliometriä.

Kuva 9. Kaavoitettu uusi asuinkerrosala, kerros-m², Helsingin seudun aiesopimuskuunnissa.

Asuntomarkkinoiden parantamiseen ehdotuksia

Valtiovallan roolia 2010-luvun asuntomarkkinoilla selvittänyt työryhmä luovutti työnsä helmikuussa 2011. Ryhmä esitti yhteensä 39 toimenpide-ehdotusta asuntomarkkinoiden parantamiseksi ja kolme linjausehdotusta asunto-olojen kehittämisestä annetun lain muuttamisesta. Väestöltään vähenevien alueiden asunto-ongelmia selvittänyt AKKU-työryhmä luovutti mietintönsä maaliskuussa. Lokakuussa asetettiin työryhmä valmistelemaan valtioneuvoston asuntopoliittista toimenpideohjelmaa vuosille 2012–2015 uuden hallitusohjelman asuntopoliittikkaa koskevien linjausten mukaisesti sekä mielenterveyskuntoutujien asumisen kehittämishanke.

1.2.6

Rakentaminen

Rakentaminen hiipui loppuvuodesta

Rakentamisen kasvu pysähtyi kertomusvuoden lopussa lähestyvässä matalasuhdannetilanteessa. Tammi-marraskuussa 2011 rakennuslupia myönnettiin yhteensä lähes 41 miljoonan kuutiometrin edestä, mikä on 8 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Teollisuus- ja varastorakennusten kuutiomäärät lisääntyivät eniten (vuosimuutos +39 prosenttia) ja seuraavina asuinrakennukset (+4 prosenttia) kun taas maatalousrakennusten (-4 prosenttia), vapaa-ajan rakennusten (-13 prosenttia) ja julkisten rakennusten (-14 prosenttia) rakennuslupakehitys oli laskeva.

Uudisrakentamisen uudet energiatehokkuusmääräykset tulivat voimaan

Maaliskuussa annettiin uudisrakentamisen energiatehokkuutta parantavat uudet rakentamismääräykset, jotka tulevat voimaan 1.7.2012. Määräysten keskeinen muutos on siirtyminen kokonaisenergiatarkasteluun, joka koskee kaikkea rakennuksessa tapahtuvaa energiankulutusta eli siinä otetaan huomioon lämmityksen lisäksi muun muassa ilmanvaihto, valaistus ja lämmin käyttövesi. Eri energiamuodoille on annettu kertoimet, jotka kuvaavat luonnonvarojen käyttöä. Ne kannustavat käyttämään kaukolämpöä sekä uusiutuvia energialähteitä. Määräysten tiukennus tarkoittaa keskimäärin 20 prosentin parannusta nykyisten määräysten vaatimaan energiatehokkuuteen.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanoon liittyen valmisteltiin muun muassa energiatodistusmenettelyn uudistamista ja korjausrakentamisen energiatehokkuusmääräyksiä. Olemassa olevan rakennuskannan merkitys rakennusten energiatehokkuuden parantamisessa ja päästöjen vähentämisessä korostuu jatkossa.

Korjausrakentamisen informaatioon ja energia-avustuksiin tukea

Jatkettiin korjausrakentamisen strategian ja siitä laaditun periaatepäätöksen toimenpiteiden toteuttamista ministeriössä ja yhteistyössä rakentamis- ja kiinteistöalan kanssa mm. kiinteistöjen suunnitelmallisen kiinteistönpidon edistämiseksi ja rakennuskannan toimintakuntoisuuden ylläpitämiseksi.

Informaatio-ohjaukseen liittyen julkaistiin keväällä 2011 ympäristöministeriön ylläpitämä Korjaustieto.fi -portaali ja sen osana korjausneuvonnan hakupalvelu. Kertomusvuonna otettiin käyttöön uusi energia-avustus, jolla tuettiin siirtymistä käyttämään uusiutuvaa energiaa asuinrakennusten energianlähteenä. Avustuksella on tuettu siirtymistä sähkö- tai öljylämmityksestä pääasiassa uusiutuvaa energiaa hyödyntävään päälämmitysjärjestelmään. Yhteensä 30 miljoonan euron tuen avulla toteutetaan noin 15 000 lämmitystapamuutosta.

Puun käyttömahdollisuuksia rakentamisessa parannettiin

Ympäristöministeriö antoi 15.4.2011 asetuksen rakennusten palomääräyksistä. Määräysmuutokset koskivat lähinnä puun käyttömahdollisuuksia rakentamisessa. Määräyksellä annettiin luokkiin ja lukuarvoihin perustuvat vaatimukset enintään 8-kerroksiselle puurunkoiselle asuin- ja työpaikkarakennukselle sekä asunnon lisäkerrosrakentamiselle. Puuta voi myös käyttää palotekniseltä kannalta aiempaa laajemmin julkisivuissa ja rakennuksen sisäpinnoissa. Lisäksi valmisteltiin kantavien rakenteiden suunnittelun asetusten uudistamista. Uusien säädösten on suunniteltu tulevan voimaan 2013.

Kosteus- ja hometalkoita jatkettiin

Valtakunnalliset kosteus- ja hometalkoot jatkuivat ympäristöministeriön koordinoimissa ohjelmaa. Vuoden aikana paneuduttiin erityisesti koulutuskeskymyksiin ja osaamiseen liittyviin asioihin sekä pätevyudentoimijajärjestelmiin. Kertomusvuoden aikana uudistettiin mm. arviointi- ja seurantalomake korjaushankkeiden tueksi. Niin kutsuttu KAS-lomake kokoaa hankkeen tiedot yhteen paikkaan ja varmistaa,

että kaikki osa-alueet tulevat huomioiduksi. Lisäksi käynnistyi kosteus- ja homekorjauksen erikoisosajien koulutus.

Rakentamisen energiatehokkuutta edistettiin ERA17 -toimintaohjelman toimeenpanolla

Energiaviisaan rakennetun ympäristön aika (ERA17) -ohjelma on edistänyt uudella tavalla alan toimijoiden voimien kokoamista yhteisen tavoitteen ympärille. Ohjelmalle asetettu seurantaryhmä vastaa ohjelman toimenpiteiden toteuttamisen koordinoinnista. Ympäristöministeriön erityisenä roolina on varmistaa energiatehokkuustavoitteiden toteutumisen kehittämällä maankäytön ja rakentamisen ohjausta normeilla, informaatio-ohjauksella ja jossain määrin myös tuilla.

Elinympäristön laatua sähköisiä palveluita kehitettiin

Elinympäristön laadun kehittämiseen liittyen järjestettiin "Rakentamisen laatu" -teemalla ministerin asuntofoorumi sekä laadittiin usean ministeriön ja toimijatahon kanssa yhteistyönä turvallisuutta rakennetussa ympäristössä ja suunnittelussa käsittelevä opas.

Asumisen ja rakentamisen ePalvelut -hankkeessa tuotetaan asumiseen ja rakennettuun ympäristöön liittyviä sähköisiä palveluita erilaisten lupien ja tukien hakemiseen sekä tieto- ja analyysitarpeisiin. Sähköistettäviä palveluita ovat rakentamisen lupapalvelut, asumisen palvelut sekä elinympäristön tietopalvelut. Hankkeen esiselvitys valmistui vuoden 2011 lopussa. Eri osavaiheiden kilpailutus käynnistyy alkuvuoden 2012 aikana ja ensimmäisiä palveluita saadaan käyttöön ja kokeiltaviksi vuoden 2012 aikana.

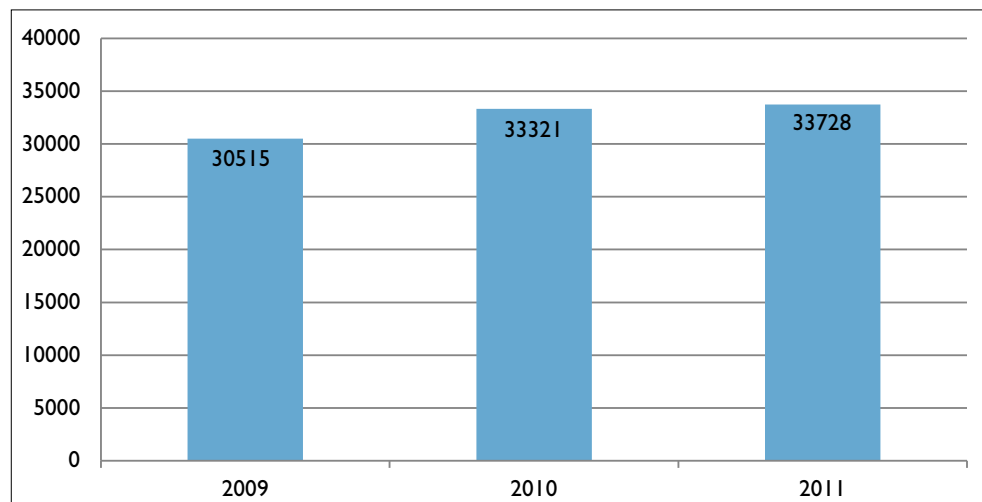
1.3

Toiminnallinen tehokkuus

1.3.1

Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus

Ympäristöministeriön toiminnan kulut olivat sisäiset kulut ja poistot poislukien 33,7 miljoonaa euroa (33,3 milj. euroa vuonna 2010). Kulujen kasvu aiheutui lisääntyneistä tutkimus- ja kehittämistehtävien palveluiden ostoista. Kaikissa muissa kulueroissa

Kuva 10. Ympäristöministeriön toiminnan kulut.

menoja oli vähemmän. Erityisesti palkkamenot laskivat 18,2 miljoonasta eurosta 17,9 miljoonaan euroon palkankorotuksista huolimatta. Syynä tähän oli henkilövuosien määrän väheneminen. Myös matkakulut vähenivät 1,9 miljoonasta eurosta 1,5 miljoonaan euroon pääosin hallituskauden vaihtumisen aiheuttaman matkustustarpeen vähentymisen johdosta.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu ministeriön henkilötyövuosijakauma ja kustannukset tehtäväalueittain. Kustannusten kohdentamisessa on käytetty perusteena työajanseurantaa. Ministeriön tehtävtilikartta uusittiin vuonna 2010, joten vertailuvuotena on vain vuosi 2010. Tarkempi tehtäväkohtainen htv-jakauma on esitetty kappaleessa 1.4.1.

Taulukko 1. Ympäristöministeriön tehtäväalueittaiset henkilötyövuosimäärät ja kustannukset.

Tehtäväalue	2010		2011	
	Henkilötyövuodet (htv)	Kustannukset (milj. euroa)	Henkilötyövuodet (htv)	Kustannukset (milj. euroa)
Ympäristönsuojelu	90	10,0	88	9,3
Ilmansuojelu	13	1,4	14	1,5
Ilmastonmuutoksen torjunta	24	2,9	26	2,8
Kestävä materiaalitalous	33	3,7	29	3,1
Ympäristöriskit	19	2,0	19	1,9
Luontoympäristö	71	7,6	67	7,4
Luonnon monimuotoisuus	26	2,7	19	2,2
Luonnonvarojen kestävä käyttö	13	1,3	17	1,9
Meret sekä pinta- ja pohjavedet	27	2,9	23	2,6
Ympäristövaikutusten arviointi	5	0,6	7	0,7
Rakennettu ympäristö	128	14,0	124	13,3
Ilmastonmuutos ja ekotehokkuus	43	4,8	53	5,7
Asuinolojen kehittäminen	52	5,8	44	4,5
Hyvä elinympäristö	32	3,3	28	3,1
Yhteensä	288	31,5	279	30,1

Ympäristöministeriön tehtäväalueittaiset kustannukset laskivat yhteensä 4,4 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kustannukset laskivat lähestulkoon samassa suhteessa henkilötyövuosien kanssa. Ministeriön henkilötyövuosimäärä on vähentynyt viime vuosina keskimäärin 5–10 htv/vuosi (tarkempi erittely luvussa 1.5).

Tehtäväalueittaiset osuudet pysyivät melko samoina. Ympäristönsuojelun voimavarat vähenivät eniten kestävä materiaalitalouden alueella, ja henkilöstövoimavarat siirtyi ilmastoasioita hoitaviin tehtäviin. Luontoympäristön tehtäväalueella työpanosta siirtyi luonnon monimuotoisuudesta luonnonvarojen kestävä käyttöön. Rakennetun ympäristön toimialueella henkilötyövuosien painopiste siirtyi selvästi asuinolojen kehittämisestä ilmastonmuutokseen ja ekotehokkuuteen koskeviin tehtäviin.

METSO-ohjelman, EU:n Life+ -ohjelmaa sekä kosteus- ja hometalkoot -toimintaohjelman tutkimus- ja kehittämispalveluiden hankintaa ei ole tässä laskettu ministeriön toimintakustannuksiksi eikä myöskään SYKE:n palvelusopimuksen rahoitusta ja alueellistamistukea, koska niiden tulokset kohdentuvat yleisemmin ja laajemmin muiden kuin pelkästään ministeriön hyväksi. Ministeriön hallinnolliset kustannukset, yleiskustannukset ja poissaolot on vyörytetty substanssitehtäväalueille tehtyjen henkilötyövuosien suhteessa.

Yllä esitettyjen kustannusten lisäksi ministeriö maksoi vuonna 2011 arvonnäköveroä 1 734 600 euroa.

Ympäristöjärjestelmällä hiilijalanjälkeä pienentämään

Ympäristöministeriön ympäristöjärjestelmä YM-ekovirasto otettiin käyttöön kesällä 2008. Syksyllä 2011 tehdyn auditoinnin perusteella WWF:n myönsi järjestelmälle Green Office -merkin. Henkilöstön ympäristötietoisuutta ja ympäristömyönteistä toimintatapaa pyrittiin lisäämään useilla eri tapahtumilla, joita olivat mm. Porraspäivä, Kilometrikisa, Liikkujan viikko, Energiansäästöviikko, Earth hour, Hissitön päivä, Pyörällä töihin- päivä, Suomi puhtaaksi päivässä -kampanja, Jätelajitteluteemapäivä ja Perehdyttämispäivä.

Toimintavuoden aikana ministeriössä luovuttiin viimeistenkin kertakäyttöasttioiden käytöstä. Uusien videoneuvottelulaitteiden käyttö käynnistyi vilkkaasti. Alla olevassa taulukossa on esitetty merkittävimpien ekovirastomittarien kehitys vuosina 2008–2011. Erityisesti paperinkulutuksessa ja matkustuksessa on kehitys vertailuajanjaksona ollut nopeaa. Vuonna 2011 keskityttiin erityisesti jätelajittelun tehostamiseen ja se parani selkeästi, sekajättemäärän laskiessa 33 % edellisvuodesta.

YM:ssä hiilidioksidipäästöt olivat vuonna 2011 yhteensä 1 730 hiilidioksiditonnia. Yhtä työntekijää kohden päästöjä syntyi keskimäärin 65 hiilidioksiditonnia. Kun lukua verrataan suomalaisten keskimääräiseen hiilijalanjälkeen (n. 12 t CO₂), huomataan, että ympäristöministeriöläisten kokonaishiilijalanjäljestä lähes puolet tulee työpaikalta. Kokonaisuudessaan YM:n hiilidioksidipäästöt vastaavat noin 736 000 bensalitrin tai noin 400 omakotitalon keskimääräisiä päästöjä. Päästömäärän sitomiseksi pitäisi istuttaa 5 600 puuta. Hakkuukypsänä metsänä tämä tarkoittaa noin 14 hehtaaria metsää.

	2009	2010	2011
Sähkönkulutus, MWh	849	818	834
Lämmönkulutus (sääkorjattu), MWh	1739	1611	1642
Veden kulutus, m ³	2357	2209	2197
Paperin kulutus, riisiä	5 069	4 338	3 649
Kokonaisjättemäärä, tonnia	65,6	76,6	67,3
Sekajättemäärä, tonnia	4,4	5,6	3,78
Matkustus			
Matkustus CO ₂ -päästöt	653 232	537 766	504 307
Ulkomaan matkat, kpl	1300	956	867
Kotimaan matkat, kpl	852	770	854
Oman auton käyttö, km	73 927	63 258	56 772
Taksin käyttö, kpl	2301	2560	2453
Lähiliikenteen käyttö, €	2550	2150	2801
Etäneuvottelut, tuntia			192

Tukitehtävien tehostaminen

Ympäristöministeriö arvioi kertomusvuonna yhdessä Valtiokonttorin kanssa hallinnon ja ministeriön talous- ja henkilöstöhallinnon henkilötyövuosien ja tuottavuuden kehitystä vuosien 2008–2010 aikana. Ministeriön henkilöstöhallinnon henkilötyövuosimäärä oli tuona aikana vähentynyt noin yhdellä henkilötyövuodella ja taloushallinnon vastaavasti noin kahdella henkilötyövuodella. Palvelukeskuksen työn osuus talous- ja henkilöstötehtävissä oli yhteensä vajaa 3,5 henkilötyövuotta.

Henkilöstöhallinnon tuottavuus eli suoritteet (palkkalaskelmat, matkalaskut, palvelussuhteet) suhteutettuna henkilötyövuosiin oli ko. aikana huonontunut noin 8 % erityisesti matkalaskujen käsittelyssä ottaen huomioon, että niiden lukumäärä oli laskenut 30 %. Taloushallinnossa tuottavuus oli suoritteisiin (osto- ja myyntilaskut) suhteutettuna parantunut noin 20 %. Talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien tuottavuuden aiempina vuosina alkanut hyvä kehitys näyttää kokonaisuutena tarkastusjaksolla pysähtyneen.

1.3.2

Maksullinen ja yhteisrahoitteinen toiminta

Ympäristöministeriön maksullisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2011 yhteensä 15 971 euroa (11 974 euroa vuonna 2010). Tuotot koostuvat pääosin yksittäisistä päätöksistä ja luvista. Vähäisten tuottojen johdosta erillistä maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei ole laadittu.

Ministeriön yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2011 yhteensä 651 768 euroa (287 695 euroa vuonna 2010). Kustannusvastaavuuslaskelmassa (liite 5.2.1) on esitetty yhteistoiminnan hankkeita vastaavat erillis- ja yhteiskustannukset.

Yhteistoiminnan rahoituksesta valtaosa tuli valtiohallinnon ulkopuolelta, pääosin pohjoismaiden ministeriöneuvostosta. Sillä rahoitettiin luonnon monimuotoisuutta koskevien ympäristösopimusten yhtenäisyyden selvitystä sekä ympäristöpolitiikan taloudellisten ohjauskeinojen selvitystä.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 89,8 % (88,1 % vuonna 2010).

1.4

Tuotokset ja laadunhallinta

1.4.1

Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Taulukossa 2 on esitetty ministeriön työaikaseurantajärjestelmästä saatu tehtäväkohtainen henkilötyövuosijakauma vuosilta 2010 ja 2011. Vastaavilta vuosilta on eri järjestelmien (mm. diaari- ja asiankäsittelyjärjestelmä, kirjanpito ym.) tuottamaa tietoa hyväksi käyttäen kerätty eräitä ministeriön suoritteita/tuotoksia ja ryhmitelty ne eri tehtäville. Suoritteet eivät ole keskenään verrattavissa eivätkä ne kerro kaikkea ministeriön aikaansaannoksia, joihin kuuluu muuan muassa keskeisesti vaikuttaminen muiden toimialojen toimintaan. Suoritekohtaisessa vertailussa voidaan kuitenkin nähdä jossain määrin toiminnan volyymin kehitystä. Edellisvuoteen verrattuna vuoden 2011 suoritteiden määrä väheni monelta osin muun muassa hallituksen vaihtumisen vaikuttaessa toiminnan aktiivisuuteen.

Taulukko 2. Ministeriön henkilötyövuodet ja eräät suoritteet tehtävittäin.

	Htv 2010	%	Htv 2011	%	Suoritteet	Luku- määrä 2010	Luku- määrä 2011
Toimialan kehittäminen, strategiat, ohjelmat ja niiden seuranta	73	25,2	76	27,3	<ul style="list-style-type: none"> Muiden virastojen lausuntopyyntö Edustus ulkopuolisissa toimielimissä Työryhmät, projektit ja selvityshenkilöt 	214 105 18	190 97 11
Hallinnonalan ohjaus sekä toiminnan ja talouden suunnittelu	9	3,3	9	3,2	<ul style="list-style-type: none"> TTS, kehykset, TAE, LTAE Tulossopimukset Toimintakertomukset, hallituksen kertomukset ja muu raportointi Muut tulosjohtamista, -ohjaamista, kehittämistä koskevat asiat 	6 5 11 7	5 6 10 5
Säädösvalmistelu ja säädösten toimeenpano	38	13,1	38	13,5	<ul style="list-style-type: none"> Hallituksen esitykset Valtioneuvoston asetukset 	18 34	1 20
EU- ja kansainväliset asiat sekä verkostot	31	10,6	31	11,3	<ul style="list-style-type: none"> EU-kirjelmät ja -selonteot EU-kokousraportit (pl. EUE:n raportit) Lainsäädännön notifiointit komissiolle EU-lainsäädäntökäsittelyt Muut EU-asiat (tied, mandaatit ym.) 	13 117 16 -- --	5 112 18 15 14
Muut ministeriökohittaiset erityistehtävät	15	5,2	11	4,0	<ul style="list-style-type: none"> Eduskuntakysymykset Ympäristönsuojelun avustukset Alueidenkäytön ja luonnonsuojelun avustukset Avustukset asunto- ja rakennusalan järjestöille Rakennussuojelupäätökset (ml. valitukset) Vahvistetut maakuntakaavat 	106 42 38 27 11 11	29 32 39 15 4 4
Ministeriön hallinnolliset tehtävät	123	42,6	114	40,8			
Ministeriön jakamattomat tehtävät	1	0,3	1	0,4			
Johtaminen sekä yksikkö-, osasto- ja ryhmäkokouksiin osallistuminen	18	6,4	17	6,2			
Henkilöstövoimavarojen hallinta	11	3,7	11	4,0	<ul style="list-style-type: none"> Ympäristöministeriön virat, työsopimukset ja palkkausasiat 	314	319
Taloushallinto	17	5,7	15	5,5	<ul style="list-style-type: none"> Osto- ja myyntilaskut sekä maksatuspäätökset Matka- ja kululaskut (M2 käyttöön 1.10.2010) Tilijaottelu, käyttösuunnitelmat, määräraha- jaot Valtiontalouden tarkastusviraston asiat Hankinta-asiat 	6828 -- 87 8 14	5406 2374 68 10 18
Tiedon hallinta ja tietohallinto	10	3,6	10	3,5	<ul style="list-style-type: none"> Tietohall. hankinta- ja käyttöluva-asiat Tietohall. tutkimus-, selvitys- ja kehittämishankkeet ja -sopimukset 	22 13	6 8
Hankehallinta	5	1,6	6	2,1			
Tietopalvelu	10	3,3	9	3,2	<ul style="list-style-type: none"> Julkaisut yhteensä Kirjatut asiat 	32 2386	40 2239
Viestintä	13	4,4	12	4,2	<ul style="list-style-type: none"> Tiedotteet Tiedotustilaisuudet Sisäiset intra- uutiset Sisäiset info- ja keskustelutilaisuudet 	242 28 -- --	165 24 433 15
Sisäinen tarkastus	2	0,7	2	0,7			
Muut tukitoiminnot	37	12,7	31	11,0			
Yhteensä	288	100,0	279	100,0			

Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Ympäristöministeriössä on viime vuosina kehitetty erityisesti lainsäädännön valmistelun laatua ministeriön strategisena hankkeena. Kertomusvuonna jatkettiin "Yhdessä tehden laatua lainvalmisteluun" -toimintaohjelman täytäntöönpanoa. Tarkoituksena on parantaa säädösehdotusten, ohjelmien ja hankkeiden vaikuttavuuden arviointia sekä kehittää säädösten täytäntöönpanon suunnitelmallisuutta ministeriön yhteisillä toimintamalleilla.

Vuonna 2011 päivitettiin YM:n lainsäädäntösuunnitelma hallitusohjelman mukaiseksi ja tehtiin hankepäätösmalli säädöshankkeita varten. Vaikutusten arvioinnin tukimateriaali valmistui alkuvuodesta ja siitä järjestettiin koulutustilaisuus. Säädösten täytäntöönpanon toimintamalli valmistui marraskuussa. Vaikutusten arvioinnin kehittäminen jatkuu edelleen strategisessa hankkeessa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Vuoteen 2020 ulottuva henkilöstöstrategia valmistui alkuvuodesta. Sen tavoitteena on voimavarojen suunnittelu ja kohdentaminen ministeriön toimintastrategiaan perustuen sekä monipuolisen ja laaja-alaisen osaamisen kehittäminen.

Henkilöstöstrategiaa toteutettiin toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Tulos- ja toimintasuunnitteluun liitettiin resurssien suunnittelu entistä tiiviimmin. Kattavin yksittäinen toimenpide oli varhaisen välittämisen mallin valmistuminen ja käyttöönottokoulutus johdolle, esimiehille ja henkilöstölle.

Henkilöstön määrä ja rakenne

Taulukko 3. Henkilöstön sijoittuminen ministeriön eri tehtäväalueille 31.12.2011.

Toiminta-alue	Toteutuma 2009	Toteutuma 2010	Toteutuma 2011
Luontoympäristö	55	52	49
Ympäristönsuojelu	56	54	51
Rakennettu ympäristö	83	82	86
Hallinto	61	57	60
Kansainväliset ja EU-asiat	23	21	21
Viestintä	17	16	16
Yhteensä	295	282	283

Lukuihin on laskettu mukaan henkilöt, joilla oli virka- tai työsuhde ministeriöön vuoden lopussa. Osa viroista saattoi olla täyttämättä tai luvuissa on mukana määräaikaista työntekijöitä, joiden työsuhde päättyi vuoden lopussa. Hallintoon on laskettu mukaan myös kansliapäällikkö esikuntineen.

Taulukko 4. Henkilöstön määrä ja rakenne.

Henkilöstön määrä ja rakenne	Toteuma 2009	Toteuma 2010	Toteuma 2011
Henkilöstön lukumäärä 31.12.2011	295	282	283
- miehiä	→ 114	→ 107	→ 101
- naisia	→ 181	→ 175	→ 182
Muutosprosentti edellisvuoteen %	-1,3	-4,4	0,4
Henkilötyövuodet (htv)	294	288	279
- miehet	→ 113	→ 111	→ 103
- naiset	→ 181	→ 177	→ 176
Henkilöstön keski-ikä/ vuotta	50,9	50,8	51,2
- miehet	→ 52,7	→ 52,5	→ 52,8
- naiset	→ 49,8	→ 49,7	→ 50,2
45-vuotta täyttäneiden osuus %	77,9	75,8	74,9
Koulutustasoindeksi	6,1	6,1	6,2
- miehet	→ 6,8	→ 6,7	→ 6,8
- naiset	→ 5,7	→ 5,8	→ 5,9
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	12,8	11,3	14,1
- ma. naisia henkilöstöstä	→ 9,5	→ 8,6	→ 11,3
- ma. miehiä henkilöstöstä	→ 3,4	→ 3,2	→ 2,8
Kokoaikaisen henkilöstön lkm	282	272	269
Osa-aikaisen henkilöstön lkm	13	10	14
Kokoaikaisen henkilöstön % osuus	95,5	96,5	95,0
Osa-aikaisen henkilöstön % osuus	4,5	3,5	5,0

Ikärakenne painottuu voimakkaasti yli 45-vuotiaisiin ja työuraa jatketaan usein yli lakisääteisen eläkeiän. Avautuviin tehtäviin rekrytoidaan sekä kokeneita asiantuntijoita että työuransa alussa olevia henkilöitä, joten ikärakenne ei muutu nopeasti.

Taulukko 5. Ministeriön ikärakenne.

Ikäryhmä	Toteuma 2009		Toteuma 2010		Toteutma 2011	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
25–34	28	10	23	9	24	9
35–44	37	13	45	16	47	17
45–54	101	34	96	34	94	32
55–64	123	42	115	41	115	41
65–	6	2	3	1	3	1
Yhteensä	295	100	282	100	283	100

Työhyvinvointi ja työkykyinvestoinnit

Henkilöstön työkuunto oli hyvä sairauspoissaolojen määrällä mitattuna. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtynyt kaksi henkilöä. Työterveyskustannuksia nostaa ennalta ehkäisevän työterveyshuollon kasvu, koska työyhteisön ja yhteisten toimintamallien kehittämiseen on määrätietoisesti panostettu kuluneen vuoden aikana.

Taulukko 6. Henkilöstön työtyytyväisyys, työkunto sekä investoinnit työhyvinvointiin.

Työhyvinvointi	Toteuma 2009	Toteuma 2010	Toteuma 2011
Työtyytyväisyysindeksi	3,37	3,47	3,49
- miehet	→ 3,45	→ 3,45	→ 3,52
- naiset	→ 3,33	→ 3,50	→ 3,47
Lähtövaihtuvuus %	1,7	2,4	1,8
Tulovaihtuvuus %	4,7	8,8	6,7
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen %	0,3	-	0,7
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	9,2	7,6	7,4
Työterveyshuolto €/htv			
- brutto	533	610	779
- netto	354	345	578
Työkunnan ja työtyytyväisyyden edistäminen €/htv	305	291	474

Lähtövaihtuvuus eli toisen työnantajan palvelukseen siirtyminen on edelleen vähäistä. Jos lähtövaihtuvuuteen lasketaan myös eläkkeelle siirtyneet, on luonnollinen poistuma 6,4 %. Eläkkeille siirtyi yhteensä 13 henkilöä. Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 62,5 vuotta. Vanhuuseläkkeille siirtyneiden keski-ikä oli 64,4 vuotta.

Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Henkilöstöstrategian toimenpideohjelmalla sekä tulossopimus- ja kehityskeskusteluohjeistuksella on osastoja ja yksiköitä ohjattu monipuoliseen osaamisen kehittämiseen ja jakamiseen. Myös järjestettyyn koulutukseen on usein liittynyt suunnitelmallista työssä oppimista ja osaamisen jakamista: esimerkiksi työpaikkaohjaajat ja osaamisen arvioinnit JET-ohjelmissa sekä säädösvalmistelun kehittäminen ja siihen liittyvä koulutus samassa prosessissa.

Taulukko 7. Henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä investoinnit.

Osaamisen kehittäminen	Toteuma 2009	Toteuma 2010	Toteuma 2011
Koulutus ja muu kehittäminen €/htv	1276	1 259	1 335
Ammattitaidon kehittäminen päivää/htv	3,4	3,8	3,8

Koulutuksen keskeiset aiheet olivat johtaminen, työyhteisötaidot, viestintävalmiudet sekä säädösvalmistelun kehittäminen. JET-tutkinnon (Johtamisen erikoisammattitutkinto) suoritti helmikuussa 14 ja joulukuussa 11 henkilöä. Kolmannessa JET-ryhmässä aloitti 13 ympäristöministeriöläistä. Ajankäyttöä ja siihen liittyvää aivotutkimusta käsitteleviin tilaisuuksiin osallistui 131 henkilöä. Viestintäkoulutuksiin osallistuttiin myös ahkerasti. Keskeisimmät aiheet olivat kirjoittaminen ja kielenhuolto, mediavalmennus sekä ruotsi, englanti ja ranska. Säädösvalmistelun kehittämisen yhteydessä järjestettiin useita koulutuspäiviä sekä säädösvalmistelijoille että heitä avustaville. Muuhun koulutukseen osallistuttiin yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Osaamisen ja työyhteisön kehittämiseen on käytetty myös coachausta, työn ohjausta sekä mentorointia.

Tehty työaika ja henkilöstökulut

Ministeriön ikärakenne vähentää myös tehdyn työajan määrää, koska suurella osalla työntekijöistä on pitkät vuosilomat.

Taulukko 8. Tehty työaika ja työvoimakustannukset.

Työaika ja työvoimakustannukset	Toteuma 2009	Toteuma 2010	Toteuma 2011
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta %	78,8	79,2	79,8
Tehdyn työajan palkat: %-osuus palkkasummasta	75,9	74,0	74,7
Kokonaistyövoimakustannukset 1000 euroa	17 579	18 125	18 171
Palkkasumma (ml. välilliset palkat)	14 236	15 038	14 834
Tehdyn työajan palkat	10 799	11 427	11 085
Tehdyn työajan palkat, %-osuus palkkasummasta	75,9	76,0	74,7
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista %	65 %	63 %	64 %
Henkilöstön arvo €	134,6 M€	175,9 M€	126,3 M€

Henkilöstön arvon merkittävien lopputulokseen vaikuttava muuttuja on keskimääräisen eläköitymisiän ja keski-ikäen välinen erotus. Eläkeiän lasku tai nousu vaikuttavat laskennalliseen henkilöstön arvoon. Eläkkeelle siirtymisiän aleneminen kolmella vuodella laskee henkilöstön kokonaisarvoa vuonna 2011.

1.6

Tilinpäätösanalyysi

Ympäristöministeriön tilinpäätös vuonna 2011 koskee vain ministeriön toimintaa. Suuri osa ympäristöministeriön hallinnonalan toiminnallisista määrärahoista käytetään aluehallinnossa eikä niiden määrärahojen käyttö näy ympäristöministeriön tilinpäätöksessä. Tilinpäätöksen määrärahojen käytön ja kulujen muutoksia on verrattu ministeriön vuoden 2010 toteumalukuihin.

1.6.1

Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen

Ympäristöministeriön käytettävissä oli edellisvuosilta siirtyneet määrärahat mukaan lukien vuonna 2011 yhteensä 131,0 miljoonaa euroa (vastaava taso vuonna 2010 oli 122,7 milj. euroa).

Ministeriön määrärahojen kokonaiskäyttö oli yhteensä 83,8 miljoonaa euroa (76,9 miljoonaa euroa vuonna 2010). Kokonaiskäyttö kasvoi 6,9 miljoonaa euroa eli noin 10 prosenttia. Merkittävimpiä kasvun aiheuttivat kahden vuoden talousarviosiirrot öljysuojarahastoon (yhteensä 5,6 milj. euroa), joita ei vuonna 2010 tehty. Lähialueyhteistyön tukimenoja kasvattivat edellisvuodesta Nevan suorien päästöjen sulkemishankkeen laitehankinnat ja koulutus- ja valvontakulut. Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien menojen nostaa Selkämeren kansallispuiston perustamiseen liittyvä kertaerä. Hallinnonalan toiminnalliset määrärahat muun muassa luonnon-suojelualueiden hankintaan ja korvaamiseen, ympäristötöihin ja rakennusperinnön hoitoon osoitettiin pääosin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten käyttöön.

Vuodelle 2012 siirtyi ministeriön käytössä olevia määrärahoja yhteensä 39,9 miljoonaa euroa eli noin kolmannes kuten edellisvuonnakin. Lähialueyhteistyön määrärahaa siirtyi edellisvuotta enemmän, samoin SADe-ohjelman rakennetun ympäristön palvelukokonaisuuteen myönnettyä määrärahaa siirtyi seuraavalle vuodelle aiempaa enemmän. Ympäristöministeriön toimintamenoihin sisältyvien yhteisten menojen sekä suunnittelu- ja kehittämismäärärahojen aiempaa hitaampi maksatus kasvatti myös siirtyviä eriä. Vuonna 2011 käyttöön tulleesta Itämerensuojelun määrärahasta suuri osa siirtyi seuraaville vuosille, sillä selvitystyöt käynnistyivät alkuvaiheessa hitaasti. Vastaavasti öljysuojarahastoon tehtävän talousarviosiirron sekä luonnon-suojelumäärärahojen siirtyvät erät pienenivät. Öljyjättemaksusta rahoitettavaa tukea ongelmajätteiden keräilyyn ja kuljetusten tukeen ei tarvittu, joten niille varatut määrärahat siirtyivät seuraavalle vuodelle. Viimeksi mainittua määrärahaa peruutettiin samasta syystä myös aiemmalta vuodelta.

1.6.2

Tuotto- ja kululaskelma ja tase

Ympäristöministeriön vuoden 2011 tuotto- ja kululaskelman kulujäämä on 80,4 miljoonaa euroa. Se on noin 10 prosenttia edellisvuotta enemmän. Nousu on aiheutunut erityisesti siirtotalouden kuluerien kasvusta. Maksullisen ja yhteisrahoitteisen toiminnan osuus on minimaalista, alle prosentti ministeriön kokonaisrahoituksesta.

Ministeriön toiminnan tuotot koostuvat lähinnä muutaman yhteishankkeen tuotoista. Tuotot kasvoivat vähän mm. pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittaessa yhteisrahoitteisia hankkeita. Satunnaisia tuottoja lisäsivät valtion perintönä saadut luonnonsuojelualueet, jotka on siirretty edelleen hallinnansiirrolla maa- ja metsätalousministeriölle siirrettäväksi Metsähallituksen hallintaan. Ministeriön toiminnan kokonaiskulut pysyivät lähestulkoon samoina edellisvuoteen verrattuna. Henkilöstökulut muodostavat lähes puolet kokonaiskuluista ja niiden osuus väheni henkilötulojen laskun johdosta. Sisäisten ja muiden kulujen osuus laski pääasiassa hallituksen vaihtumiseen liittyvän toiminnan rauhoittumisen takia. Palvelujen ostoja kasvatti hieman suunnittelupalveluiden lisääntynyt hankinta erityisesti Metso-ohjelman hankkeissa sekä tietohallintoa koskevassa SALT-hankkeessa.

Rahoitustuotot ovat käytännössä kokonaisuudessaan Kuntarahoitus Oyj:n osinkoja valtion vuonna 2009 tekemästä pääomasijoituksesta.

Siirtotalouden kuluerät kuntayhtymille kasvoivat osittain valtionavustusten kirjaustavan muutokseen liittyen Elinkeinoelämälle suoritetuista siirtotalouden kuluista 27,8 miljoonaa euroa eli 98 prosenttia on Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoitusta. Ulkomaille maksetut kulut aiheutuivat pääasiassa lähialueyhteistyön maksuista ulkomaille.

Vuonna 2011 tehtiin 5,6 miljoonan euron siirto talousarvion ulkopuoliseen öljysuojarahastoon öljyisten maiden puhdistusta varten.

Ympäristöministeriön taseen loppusumma oli 22,1 miljoonaa euroa (21,8 milj. euroa vuonna 2010).

Käyttöomaisuusarvopapereiden arvo 21 miljoonaa euroa oli sama kuin edellisellä vuonna. Ministeriön käyttöomaisuusarvopapereista on Kuntarahoitus Oyj:n osakkeiden osuus 20 miljoonaa euroa ja NEFCO Carbon Fund:n osakkeiden osuus 1 miljoonaa euroa.

Lyhytaikaiset saamiset olivat 1,1 miljoonaa euroa (0,8 milj. euroa vuonna 2010). Näistä ennakkomaksuja oli 75 prosenttia, myyntisaamisia 10 prosenttia ja loput siirtosaamisia ja muita lyhytaikaisia saamisia.

Lyhytaikaiset velat 24,3 miljoonaa euroa muodostuvat pääosin talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdystilinsaldoista, yhteensä 16,3 miljoonaa euroa. Ostovelat olivat 1,7 miljoonaa euroa ja siirtovelat 5,4 miljoonaa euroa. Siirtovelkojen kasvu aiheutuu pääosin valtionavustusten kirjaustavan muutoksesta.

Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Ympäristöministeriö on arvioinut ministeriön osastojen ja yksiköiden tekemän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan itsearvioinnin perusteella sitä, miten ympäristöministeriön sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta täyttävät valtion talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetyt tavoitteet.

Riskienhallinnan kehittämishankkeessa on lisäksi vuonna 2011 tunnistettu ja arvioitu erityisesti ministeriön strategisten päämäärien toteutumista uhkaavia riskejä.

Itsearviointien sekä muiden tiedossa olevien seikkojen perusteella on kokonaisuudessaan arvioitavissa, että toiminnan ja taloudenhoidon perusprosessit ovat vähintään tyydyttävällä tasolla ja täyttävät talousarvioasetuksen vaatimukset. Valtiontalouden tarkastusviraston suorittamat kirjanpidon ja maksuliikkeen tarkastukset tukevat edelleen tätä johtopäätöstä.

Arvioinnin perusteella on havaittu, että riskienhallintaan liittyvien seikkojen huomioimattomuus on selvästi parantunut, mutta riskeihin vastaaminen sekä niiden dokumentointi on edelleen ollut osittain puutteellista. Toiminnan suunnittelua on kehitetty sekä tavoitteiden priorisointia ja aikataulutusta parannettu, mutta olennaisena riskinä on edelleen pidetty sitä, että on ministeriön osastoilla ja yksiköissä on osittain riittämättömästi tehtävien vaatimia henkilöstöresursseja käytettävissä. Tämä vuoksi mm. johtamista ja henkilösunnittelua pitää edelleen kehittää.

Riskienhallinnan kehittämishankkeessa, joka jatkuu vuonna 2012, on tarkoitus tehdä esitys jatkotoimenpiteistä ja niiden vastuutuksesta, kun myös kaikkien osasto- ja yksikkökohtaisten riskikartoitusten tulokset ovat käytettävissä.

Arviointien tulokset

Riskien hallinnan arviointi

Sisäisen tarkastuksen ryhmä teki keväällä 2011 riskikartoituksen ministeriölle. Tehdyn ministeriötason riskianalyysin tavoitteena oli tunnistaa ministeriön strategisten päämäärien saavuttamista uhkaavat olennaisimmat riskialueet. Käytettynä menetelmänä oli itsearviointi. Analyysi kattoi koko ministeriön toiminnan.

Olennaisimpia riskejä löytyi 12 kappaletta, jotka toteutuessaan uhkaisivat ministeriön strategisten päämäärien saavuttamista. Uhkina ylitse muiden kohosivat henkilöstöressien riittämättömyys ja budjettirahoituksen saatavuus. Useat tunnistetut riskit liittyivät asiantuntijaorganisaation keskeiseen voimavaraan eli riittävään ja osaavaan henkilöstöön. Riskinä pidetään kartoituksen perusteella mm. henkilöstön vaihtuvuutta (ilmeisesti runsaiden eläkkeelle jäämisten vuoksi) ja osaamisen ylläpitoa sekä henkilöstön jaksamiseen ja hyvinvointiin liittyviä seikkoja. Lisäksi ministeriön tietopääoman ylläpitoon ja siirtämiseen liittyvät riskit sekä myös henkilöstön muutosvastaisuuden merkitys arvioitiin korkealle.

Muut olennaisimmat riskit ympäristöministeriön strategian kannalta liittyvät kartoituksen mukaan tietohallinnon infrastruktuuriin ja tarkoituksenmukaisuuteen, kotimaisessa politiikassa tapahtuviin muutoksiin, käytettävien toiminnallisten mittareiden puutteisiin, Suomessa tapahtuviin väestöllisiin muutoksiin sekä EU:n toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttamisen riittämättömyyteen. Yllättävää ympäristöministeriön riskikartoituksessa oli se, että yleensä olennaisena riskinä tunnistettu johtaminen eri osa-alueineen (muutosvalmiutta/muutosvastaisuutta lukuun ottamatta), ei noussut arvioissa kovinkaan korkealle.

Ympäristöministeriön riskienhallinnan kehittämishankkeessa on käynnistynyt seuraavana vaiheena vastaava riskien tunnistaminen ja arviointi ministeriön osastojen ja yksiköiden osalta. Riskienhallinnan kehittämishanke jatkuu vuonna 2012, jolloin tarkoitus on mm. tehdä ehdotuksia toimenpiteistä tai menettelytavoista, joilla riskikaritoituksen perusteella olennaisimmiksi katsottuihin riskeihin vastataan. Hankkeessa on tarkoitus löytää edelleen myös välineitä hankekohtaisten riskien tunnistamiseen.

Talous- ja henkilöstöhallinnon toiminnan arviointi

Ympäristöministeriö arvioi keväällä 2011 ministeriön talous- ja henkilöstöhallinnon toiminnan nykytilaa ja tavoitetilaa valtiokonttorin kehittämää VIITTA-itsearviointityökalua hyväksikäyttäen. Arviointi keskittyi erityisesti niihin tehtäviin, jotka jäävät ministeriöön tulevan KIEKU-järjestelmän käyttöönoton jälkeen. Arviointi antaa suuntaviivoja ministeriön toiminnalle muuttuvassa valtioneuvostokonsernin toimintaympäristössä. Tietoa käytetään myös palvelujen ja yhteistyön kehittämiseen viraston sisällä.

Kysymykset liittyivät sekä talous- ja henkilöstöhallinnon perustehtäviin että näille alueille yhteisiin prosesseihin. Yhteisiä prosesseja ovat strateginen suunnittelu, toiminnan suunnittelu, seuranta ja analysointi sekä talous- ja henkilöstöhallinnon ohjaukseen, koordinointiin ja organisointiin sekä tietojärjestelmiin liittyvät kysymykset. Toimintoja arvioitiin sekä ministeriön substanssijohdon että hallintoyksikön toimijoiden näkökulmasta.

Neliportaisella asteikolla talous- ja henkilöstöhallinnon nykytilan kokonaiskeskiarvo oli 2,4 ja tavoitetila 3,4. Hyvät nykytilan arviot annettiin sisäisten ja ulkoisten verkostojen käytöstä, satsauksista johtamisen ja esimiestyön tukeen, työajanseurannan toimivuudesta ja henkilöstötietojen raportoinnista.

Kriittisimmät arviot annettiin talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien ominaisuuksien hyödyntämisestä ja joustavuudesta, ura-, seuraaja- ja avainhenkilösuunnittelusta, palvelussuhteen päättymisen organisoinnista sekä säännöllisestä raportoinnista johdolle viraston suorituskykyä koskevissa asioissa. Näissä myös ero nyky- ja tavoitetilan välillä oli suuri.

Substanssijohdon kriittisyys kohdistui muun muassa johdon säännölliseen raportointiin, matkanhallinnan prosessointiin, talous- ja henkilöstöhallinnon prosessien ja toimintatapojen määrittelyyn ja niiden ohjeistamiseen, tietojärjestelmien ja työkalujen kehittämiseen sekä niiden puutteelliseen integraatioon.

Vertailussa muihin virastoihin nykytilaa koskevat keskiarvot olivat samaa tasoa muiden virastojen kanssa. Paremmalla nykytasolla muihin virastoihin nähden oli johtamisen edellytysten parantaminen ja neuvottelutoiminta eli paikallisen sopimisen järjestäminen ja ohjeistus. Asiakokonaisuuksien tavoitetila oli muissa virastoissa usein asetettu korkeammalle.

1.9

Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä

1.9.1

Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Ympäristöministeriössä ei ole kertomusvuonna havaittu uusia valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyviä, toimenpiteisiin johtaneita väärinkäytöksiä tai rikoksia.

EU-rahoitus

EU-rahoituksessa ei myöskään ole kertomusvuonna havaittu toimenpiteisiin johtaneita väärinkäytöksiä tai rikoksia.

1.9.2

Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Ympäristöministeriössä ei ole kertomusvuonna tehty valtion tukiin tai rahoitukseen liittyviä takaisinperintäpäätöksiä.

EU-rahoitus

Myöskään EU-rahoituksessa ei kertomusvuonna ole tehty takaisinperintäpäätöksiä.

2 Talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2010	Talousarvio 2011 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2011	Vertailu Tilinpäätös – Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	5,06	71	70,82	0,00	100 %
11.04.01. Arvonlisävero	5,06	71	70,82	0,00	100 %
12. Sekalaiset tulot	2 227 725,05	1 883 391	1 883 391,02	0,00	100 %
12.35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	52 480,55	17 794	17 794,32	0,00	100 %
12.35.99.1. Maksullinen toiminta	25 318,80	15 971	15 971,10	0,00	100 %
12.35.99.2. Muut sekalaiset tulot	26 032,83	1 635	1 635,26	0,00	100 %
12.35.99.3. EU-rahoitus	1 128,92	188	187,96	0,00	100 %
12.39.04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	2 175 244,50	1 865 597	1 865 596,70	0,00	100 %
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	1 562 509,36	1 562 512	1 562 511,70	0,00	100 %
13.03.01. Osinkotulot ja osakkeiden netto-myyntitulot (nettob)	1 562 509,36	1 562 512	1 562 511,70	0,00	100 %
Tuloarviotilit yhteensä	3 790 239,47	3 445 974	3 445 973,54	0,00	100 %

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2010	Talousarvio 2011 (TA + LTA:t)
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 178 813,45	2 275 251
24.01.29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (a)	24 413,45	414 175
24.01.29.3. Lähialueyhteistyön arvonnalisäveromenot	24 413,45	414 175
24.20.66. Lähialueyhteistyö (s3v)	1 154 400,00	1 861 076
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala		10 972
26.01.29. Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (a)		2 052
26.30.01. Pelastustoimen toimintamenot (nettob) (s2v)		8 920
26.30.01.2. Muut pelastustoiminnan toimintamenot (s2v)		8 920
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	627 187,70	257 589
28.01.29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (a)	67 787,70	138 189
28.60.01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (s2v)	11 600,00	119 400
28.90.20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (s3v)	406 000,00	
28.90.20.1. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (SADe-ohjelma)	406 000,00	
28.92.20. Euroopan Unionin osallistuminen matkajen korvauksiin (s2v)	141 800,00	
28.92.20.35. Ympäristöministeriö	141 800,00	
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	531 153,59	886 146
32.50.64. EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto -ohjelmiin ohjelma- kaudella 2007–2013 (a)	504 880,79	788 411
32.50.64.1.1. -EAKR pl. Kainuu	113 730,81	38 411
32.50.64.1.3. -Tavoite 3 ja ENPI CBC	391 149,98	750 000
32.60.43. Kioton mekanismit (a)	26 272,80	97 736
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	89 605 858,41	88 176 133
35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot (nettob) (s2v)	35 467 059,00	35 488 207
35.01.01.01. -Yhteiset menot	21 770 100,00	21 351 706
35.01.01.02. -Tulosalueiden menot	651 134,90	598 166
35.01.01.03. -Henkilöstökoulutus	146 289,25	127 803
35.01.01.04. -Viestintä	185 475,85	204 956
35.01.01.05. -Yhteishankkeet	0,00	-630
35.01.01.06. -Kansainvälinen yhteistyö	3 000 000,00	2 800 000
35.01.01.07. -Kehittäminen ja suunnittelu	8 893 000,00	9 246 000
35.01.01.08. -Eräät korvaukset	324 559,00	282 207
35.01.01.09. -Aluehallinnon kehittämishankkeet	496 500,00	878 000
35.01.21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (s2v)	2 805 000,00	716 000
35.01.21.1. -Tietohallintohankkeet	2 400 000,00	0
35.01.21.2. -Muut tuottavuushankkeet	405 000,00	0
35.01.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (a)	1 768 626,95	1 734 618
35.01.65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (s3v)	1 710 000,00	1 710 000
35.10.21. Eräät luonnonsuojelun menot (s 3v)	1 953 586,21	2 213 126
35.10.23. Itämeren suojelu (s3v)		3 000 000

	Talousarvion 2011 määrärahojen		Tilinpäätös 2011	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
	käyttö vuonna 2011	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2011	Käyttö vuonna 2011 (pl. peruutuk- set)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	549 231,86	1 726 019,20	2 275 251,06	0,00	5 468 161,11	7 329 237,11	3 136 567,00	4 192 670,11
	414 175,06		414 175,06	0,00				
	414 175,06		414 175,06	0,00				
	135 056,80	1 726 019,20	1 861 076,00		5 468 161,11	7 329 237,11	3 136 567,00	4 192 670,11
	10 971,60	0,00	10 971,60	0,00	0,00	8 920,00	8 920,00	0,00
	2 051,60		2 051,60	0,00				
	8 920,00	0,00	8 920,00					
	8 920,00	0,00	8 920,00		0,00	8 920,00	8 920,00	0,00
	257 251,15	337,35	257 588,50	0,00	1 987 153,02	2 106 553,02	978 990,95	1 127 562,07
	138 188,50		138 188,50	0,00				
	119 062,65	337,35	119 400,00		152,79	119 552,79	119 215,44	337,35
					1 987 000,23	1 987 000,23	859 775,51	1 127 224,72
					1 987 000,23	1 987 000,23	859 775,51	1 127 224,72
	434 139,08		434 139,08	452 007,41				
	358 813,71		358 813,71	429 597,18				
	38 410,89		38 410,89	0,00				
	320 402,82		320 402,82	429 597,18				
	75 325,37		75 325,37	22 410,23				
	58 142 601,21	30 033 531,99	88 176 133,20	0,00	25 184 895,56	111 626 410,84	75 188 414,71	34 572 399,43
	25 022 458,90	10 465 748,02	35 488 206,92		7 977 793,09	43 466 000,01	33 000 251,99	10 465 748,02
	19 099 058,02	2 252 647,53	21 351 705,55		2 530 537,36	23 882 242,91	21 629 595,38	2 252 647,53
	594 365,83	3 800,00	598 165,83		4 401,38	602 567,21	598 767,21	3 800,00
	126 032,12	1 770,72	127 802,84		110,00	127 912,84	126 142,12	1 770,72
	203 608,75	1 347,00	204 955,75		7 498,02	212 453,77	211 106,77	1 347,00
	-629,97	0,00	-629,97			-629,97	-629,97	0,00
	1 843 634,44	956 365,56	2 800 000,00		455 482,13	3 255 482,13	2 299 116,57	956 365,56
	3 070 511,65	6 175 488,35	9 246 000,00		4 862 664,55	14 108 664,55	7 933 176,20	6 175 488,35
	76 000,00	206 206,92	282 206,92		0,00	282 206,92	76 000,00	206 206,92
	9 878,06	868 121,94	878 000,00		117 099,65	995 099,65	126 977,71	868 121,94
	0,00	716 000,00	716 000,00		2 599 675,02	3 315 675,02	781 889,32	2 533 785,70
	0,00	0,00	0,00		2 310 555,44	2 310 555,44	676 889,32	1 633 666,12
	0,00	0,00	0,00		289 119,58	289 119,58	105 000,00	184 119,58
	1 734 617,92		1 734 617,92	0,00				
	1 577 700,00	132 300,00	1 710 000,00		100 625,15	1 810 625,15	1 628 728,00	167 916,45
	469 736,46	1 743 389,91	2 213 126,37		1 455 195,98	3 668 322,35	1 697 964,23	1 970 358,12
	86 527,19	2 913 472,81	3 000 000,00		0,00	3 000 000,00	86 527,19	2 913 472,81

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2010	Talousarvio 2011 (TA + LTA:t)	
35.10.52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (s3v)	28 456 000,00	26 104 000	
35.10.52.1. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	27 956 000,00	0	
35.10.52.2. Selkämeren kans.puisto	500 000,00	0	
35.10.60. Siirto öljysuojarahastoon (s3v)	3 300 000,00	4 300 000	
35.10.61. Ympäristönsuojelun edistäminen (s3v)	1 030 000,00	1 002 000	
35.10.61.1. -Avustukset vesiensuojelua edistäviin investointeihin	25 000,00	0	
35.10.61.2. -Yhdyskuntien vesiensuojelulainojen korkohyvitykset	5 000,00	2 000	
35.10.61.3. -Hajajätevesineuvonta	1 000 000,00	1 000 000	
35.10.63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (s3v)	4 655 641,45	4 738 707	
35.10.63.1. Luonnonsuojelualueiden hankinnasta ja korvauksesta aiheutuvat menot	4 525 641,45	4 661 707	
35.10.63.2. Yhteistoimintasopimusten perusteella maksettavat palkkiot (EK)(enintään)	130 000,00	77 000	
35.10.64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (s3v)	1 634 944,80	2 089 475	
35.10.65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (s3v)	1 300 000,00	300 000	
35.10.66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (s2v)	1 580 000,00	1 580 000	
35.10.77. Ympäristötyöt (s3v)	1 125 000,00	1 200 000	
35.10.88. Osakepääoman korottaminen (s3v)	2 300 000,00	0	
35.20.37. Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (s3v)	500 000,00	2 000 000	
35.20.37.1. Aluearkkitehtitoiminta		500 000	
35.20.37.2. Tuulivoimarakentamista ohjaava kaavoitus		1 500 000	
35.20.64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (s3v)	20 000,00	0	
Määrärahatilit yhteensä	91 943 013,15	91 606 091	

	Talousarvion 2011 määrärahojen		Tilinpäätös 2011	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
	käyttö vuonna 2011	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2011	Käyttö vuonna 2011 (pl. peruutuk- set)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	26 104 000,00	0,00	26 104 000,00		1 700 000,00	27 804 000,00	27 804 000,00	0,00
	0,00	0,00	0,00		1 200 000,00	1 200 000,00	1 200 000,00	0,00
	0,00	0,00	0,00		500 000,00	500 000,00	500 000,00	0,00
	0,00	4 300 000,00	4 300 000,00		5 600 000,00	9 900 000,00	5 600 000,00	4 300 000,00
	0,00	1 002 000,00	1 002 000,00		1 011 500,00	2 013 500,00	379 108,62	1 622 891,38
	0,00	0,00	0,00		25 000,00	25 000,00	0,00	25 000,00
	0,00	2 000,00	2 000,00		16 500,00	18 500,00	0,00	7 000,00
	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00		970 000,00	1 970 000,00	379 108,62	1 590 891,38
	0,00	4 738 706,50	4 738 706,50		467 379,88	5 206 086,38	77 274,18	5 043 812,20
	0,00	4 661 706,50	4 661 706,50		252 379,88	4 914 086,38	77 274,18	4 836 812,20
	0,00	77 000,00	77 000,00		215 000,00	292 000,00	0,00	207 000,00
	187,96	2 089 287,53	2 089 475,49		0,00	2 089 475,49	187,96	2 089 287,53
	0,00	300 000,00	300 000,00		3 600 000,00	3 900 000,00	544 884,00	1 600 000,00
	1 549 332,26	30 667,74	1 580 000,00		147 728,42	1 727 728,42	1 697 060,68	30 667,74
	0,00	1 200 000,00	1 200 000,00		232 500,00	1 432 500,00	0,00	1 432 500,00
	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
	1 598 040,52	401 959,48	2 000 000,00		292 498,02	2 292 498,02	1 890 538,54	401 959,48
	228 633,52	271 366,48	500 000,00		0,00	500 000,00	228 633,52	271 366,48
	1 369 407,00	130 593,00	1 500 000,00		0,00	1 500 000,00	1 369 407,00	130 593,00
	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
	59 394 194,90	31 759 888,54	91 154 083,44	452 007,41	32 640 209,69	121 071 120,97	79 312 892,66	39 892 631,61

Talousarvion toteumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €)								
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Vuoden 2011 valtuudet						
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavissa 2012 TA:ssa	
24.20.66 Lähialueyhteistyö	3 396							
Aikaisempien vuosien valtuudet	3 396							
32.60.43 Kioton mekanismit	2 843							
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 843							
32.50.64 EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013	1 521	1 375	1 513	2 888	1 138	1 750	1 750	
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 521							
Vuonna 2011 käytettävissä olleet valtuudet		1 375	1 513	2 888	1 138	1 750	1 750	
Yhteensä	7 760	1 375	1 513	2 888	1 138	1 750	1 750	

Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)						
	Talousarviomenot 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve 2014	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
	126	1 925	150	0		2 075
	126	1 925	150			2 075
	75	723	373			1 096
	75	723	373			1 096
	359	942	363	122	74	1 501
	257	374	93			467
	102	568	270	122	74	1 034
	560	3 590	886	122	74	4 672

3 Tuotto ja kululaskelma

	1.1.–31.12.2011		1.1.–31.12.2010	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	15 971,10		11 973,80	
Vuokrat ja käyttökorvaukset				
Muut toiminnan tuotot	870 363,29	886 334,39	553 939,45	565 913,25
TOIMINNAN KULUT				
Aineet tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	345 855,01		393 007,59	
Henkilöstökulut	17 866 061,52		18 200 651,79	
Vuokrat	2 432 029,13		2 366 751,53	
Palvelujen ostot	10 234 976,08		9 101 439,26	
Muut kulut	2 849 372,61		3 258 705,47	
Poistot	18 078,82		16 343,18	
Sisäiset kulut	5 923 910,04	-39 670 283,21	6 369 357,42	-39 706 256,24
JÄÄMÄ I		-38 783 948,82		-39 140 342,99
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	1 562 514,38		1 588 405,14	
Rahoituskulut	-241,86	1 562 272,52	-1 601,38	1 586 803,76
SATUNNAISET TUOTOT JA -KULUT				
Satunnaiset tuotot	240 714,58		137,05	
Satunnaiset kulut	-175,00	240 539,58	-20 029,16	-19 892,11
JÄÄMÄ II		-36 981 136,72		-37 573 431,34
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille				
Euroopan unionilta	187,96	187,96	1 128,92	1 128,92
Kulut				
Kunnille	1 274 471,54		1 044 718,64	
Kuntayhtymille	712 016,31		107 743,74	
Elinkeinoelämälle	28 374 452,45		29 104 566,21	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	1 991 237,28		1 798 034,37	
Ulkomaille	3 484 756,18		1 721 535,67	
Talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	5 600 000,00			
Muut siirtotalouden kulut	-213,00	-41 436 720,76		-33 776 598,63
JÄÄMÄ III		-78 417 669,52		-71 348 901,05
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut				
Perityt arvonlisäverot	2 109,24		2 872,24	
Suoritettut arvonlisäverot	-1 960 654,30	-1 958 545,06	-1 865 313,75	-1 862 441,51
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ				
		-80 376 214,58		-73 211 342,56

4 Tase

VASTAAVAA	31.12.2011		31.12.2010	
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	8 136,70	8 136,70	13 956,67	13 956,67
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	12 828,34	12 828,34	25 087,19	25 087,19
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	21 000 292,50	21 000 292,50	21 000 292,50	21 000 292,50
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		21 021 257,54		21 039 336,36
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	119 951,39		64 512,35	
Siirtosaamiset	87 986,61		792,18	
Muut lyhytaikaiset saamiset	50 568,93		35 921,76	
Ennakkomaksut	813 295,52	1 071 802,45	704 092,51	805 318,80
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		1 071 802,45		805 318,80
VASTAAVAA YHTEENSÄ		22 093 059,99		21 844 655,16
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA		31.12.2011		31.12.2010
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma l.l.1998	230 590 552,26		230 590 552,26	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-230 013 079,60		-210 308 615,69	
Pääoman siirrot	77 545 825,37		53 506 878,65	
Tilikauden tuotto-/kulu jäämä	-80 376 214,58	-2 252 916,55	-73 211 342,56	577 472,66
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdistilit	16 332 940,32			15 199 780,15
Saadut ennakot	186 284,63		93 740,16	
Ostovelat	1 715 239,50		1 561 981,22	
Tilivirastojen väliset tilitykset	369 064,87		387 060,66	
Edelleen tilitettävät erät	303 101,27		298 998,46	
Siirtovelat	5 439 345,95		3 704 353,17	
Muut lyhytaikaiset velat	0,00	24 345 976,54	21 268,68	21 267 182,50
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		24 345 976,54		21 267 182,50
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		22 093 059,99		21 844 655,16

5 Liitetiedot

5.1

Tilinpäätöslitteet

Liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 15: Velan muutokset

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Tilinpäätöksen liite I

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

1. Budjetointia koskevat muutokset

Valtiovarainministeriön hallinnonalan vuoden 2011 talousarvion momentin 28.92.20 (Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin, siirtomääräraha 2v) käyttö- ja kirjausoikeus on merkitty Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle (kirjanpitoyksikkö 309) valtion talousarvion tilijaottelussa vuodelle 2011.

Momentin 35.01.21 (Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha) määräraha on vuoden 2011 talousarviossa muutettu kolmevuotisesta kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

Vuoden 2011 talousarviossa on myönnetty määräraha uudelle momentille 35.10.23 (Itämeren suojele, siirtomääräraha 3v) ja momentille on III lisätalousarviossa lisätty henkilötyövuosikiintiö.

Vuoden 2010 momentti 35.10.88 (Osakepääoman korottaminen, siirtomääräraha 2v) sekä sille budjetoidut määrarahat on poistettu talousarviosta.

Vuoden 2011 talousarvion momentin 35.20.37 (Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen, siirtomääräraha 3v) nimike on muutettu.

2. Valuuttakurssina muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset Suomen rahaksi on käytetty varainhoitovuoden viimeisen päivän Euroopan keskuspankin kurssia.

3. Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu pääosin samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita ja menetelmiä kuin edellisenä vuonna.

4. Liikekirjanpidon tilin 6098/6099 Muut satunnaiset tuotot erittely on seuraava:

	euroa
Valtion perintönä saadut luonnonsuojelualueet (lkp 1007)	239 295,00
Muut satunnaiset tuotot	1 419,58
Yhteensä	240 714,58

Valtiolle perintönä saadut luonnonsuojelualueet on siirretty hallinnansiirrolla maa- ja metsätalousministeriölle siirrettäväksi Metsähallituksen hallintaan käytettäväksi luonnonsuojelutarkoituksiin.

Tilinpäätöksen liite 2

Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2010	Talousarvio 2011 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2011	Vertailu Tilinpäätös – Talousarvio	Toteutuma %
13.03.01.	Bruttotulot					
Osinkotulot ja osakkeiden	Bruttomenot					
nettomyyntitulot (nettob) (s2v)	Nettotulot	1 562 509,36	1 562 512	1 562 511,70	0,00	100

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2010	Talousarvio 2011 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2011 määrärahojen		Tilinpäätös 2011
				käyttö vuonna 2011	siirto seuraavalle vuodelle	
26.30.01.	Bruttomenot		8 930	8 920,00	0,00	
Sisäasiainministeriön	Bruttotulot		0	0,00	0,00	0,00
toimintamenot (nettob) (s2v)	Nettomenot		8 920	8 920,00	0,00	8 920,00
35.01.01.	Bruttomenot	35 786 988,43	35 528 207	25 716 830,72		36 182 578,74
Ympäristöministeriön	Bruttotulot	319 929,43	40 000	694 371,82		694 371,82
toimintamenot (nettob) (s2v)	Nettomenot	35 467 059,00	35 488 207	25 022 458,90	10 465 748,02	35 488 206,92
35.01.29.	Bruttomenot	1 772 659,83		1 751 580,26		1 751 580,26
Ympäristöministeriön	Bruttotulot	4 032,88		16 962,34		16 962,34
hallinnonalan alv-menot (a)	Nettomenot	1 768 626,95	1 734 618	1 734 617,92		1 734 617,92

Tilinpäätöksen liite 3

Arviomäärärahojen ylitykset

Ympäristöministeriöllä ei ole varainhoitovuoden päättyessä arviomäärärahojen ylityksiä.

Vertailu Talous- arvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2011	Käyttö vuonna 2011 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	0,00	0,00	0,00	0,00
			33 740 171,31	
			739 919,32	
	7 977 793,09	43 466 000,01	33 000 251,99	10 465 748,02
	0,00			

Tilinpäätöksen liite 4

Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääloukan ja tilijaottelun numero ja nimi. Tilijaottelut eritellään myöntämisvuosittain	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
35. Ympäristöministeriön hallinnonala		1 865 596,70
Vuosi 2009		1 865 596,70
35.01.65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (s 3 v)	13 980,70	
35.10.61.2. Yhdyskuntien vesiensuojelulainojen korkohyvitykset (s 3 v)	11 500,00	
35.10.63.2. Yhteistoimintasopimusten perusteella maksettavat palkkiot (s 3 v)	85 000,00	
35.10.65. Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (s 3 v)	1 755 116,00	
Pääloukat yhteensä		1 865 596,70
Vuosi 2009		1 865 596,70

Tilinpäätöksen liite 5

Henkilöstökulujen erittely

	2011	2010
Henkilöstökulut	14 890 059,71	15 157 506,91
Palkat ja palkkiot	14 757 086,86	14 916 210,10
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	132 972,85	241 296,81
Henkilösivukulut	2 976 001,81	3 043 144,88
Eläkekulut	2 613 735,97	2 625 869,75
Muut henkilösivukulut	362 265,84	417 275,13
Yhteensä	17 866 061,52	18 200 651,79
Johdon palkat ja palkkiot, josta	756 093,79	0,00
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	780,00	860,00
Johto	240,00	540,00
Muu henkilöstö	540,00	320,00

Tilinpäätöksen liite 6

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ympäristöministeriössä yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen pitoajan mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintamenosta.

Omaisuusryhmä	Poisto- menetelmä	Poistoaika vuotta	Vuotuinen poisto %	Jäännös- arvo € tai %
111 Tutkimus- ja kehittämismenot	Tasapoisto	3	33,3	0 %
112 Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5	20	0 %
114 Muut pitkävaikutteiset menot	Tasapoisto	3	33,3	0 %
1250 Autot ja muut maajetävälineet	Tasapoisto	7	14,3	0 %
1255 Atk-laitteet ja niiden oheislaitteet	Tasapoisto	3	33,3	0 %
1256 Toimistokoneet ja laitteet	Tasapoisto	5	20	0 %
1257 Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	Tasapoisto	5	20	0 %
1258 Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	Tasapoisto	5	20	0 %
1269 Muut koneet ja laitteet	Tasapoisto	5	20	0 %
127 Kalusteet	Tasapoisto	10	10	0 %
13 Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	Ei poistoaikaa	-	-	

Tilinpäätöksen liite 7

Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Kansallisomaisuus 1007 Luonnonsuojelualueet		Yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	0,00	0,00
Lisäykset	239 295,00	239 295,00
Vähennykset	-239 295,00	-239 295,00
Hankintameno 31.12.2011	0,00	0,00
Kertyneet poistot 1.1.2011	0,00	0,00
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2011	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	0,00	0,00
Aineettomat hyödykkeet 1120 Ostetut atk-ohjelmat		Yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	29 100,00	29 100,00
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2011	29 100,00	29 100,00
Kertyneet poistot 1.1.2011	15 143,33	15 143,33
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	5 819,97	5 819,97
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2011	20 963,30	20 963,30
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	8 136,70	8 136,70

Aineelliset hyödykkeet 1250–1269 Koneet ja laitteet		Yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	75 830,98	75 830,98
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2011	75 830,98	75 830,98
Kertyneet poistot 1.1.2011	50 743,79	50 743,79
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	12 258,85	12 258,85
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2011	63 002,64	63 002,64
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	12 828,34	12 828,34
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset 1301–1303 Osakkeet ja osuudet		Yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	21 000 292,50	21 000 292,50
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2011	21 000 292,50	21 000 292,50
Kertyneet poistot 1.1.2011	0,00	0,00
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2011	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	21 000 292,50	21 000 292,50

Tilinpäätöksen liite 8

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2011	2010	Muutos 2011–2010
Korot euromääräisistä saamisista	2,68	25 895,78	-25 893,10
Korot valuuttamääräisistä saamisista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0,00	0,00	0,00
Osingot	1 562 511,70	1 562 509,36	2,34
Liikelaitosten voiton tuloutukset	0,00	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00	0,00
Rahoitustuotot yhteensä	1 562 514,38	1 588 405,14	-25 890,76
Rahoituskulut	2011	2010	Muutos 2011–2010
Korot euromääräisistä veloista	241,86	1 168,33	-926,47
Korot valuuttamääräisistä veloista	0,00	0,00	0,00
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	0,00	0,00	0,00
SWAP-maksut veloista	0,00	0,00	0,00
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	0,00	0,00	0,00
Muut rahoituskulut	0,00	433,05	-433,05
Rahoituskulut yhteensä	241,86	1 601,38	-1 359,52
Netto	1 562 272,52	1 586 803,76	-24 531,24

Tilinpäätöksen liite 9

Talousarviotaloudesta annetut lainat

Ympäristöministeriöllä ei ole varainhoitovuoden päättyessä voimassa myönnettyjä lainoja.

Tilinpäätöksen liite 10

Arvopaperit ja oman pääomanehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit								
	31.12.2011						31.12.2010	
	Kappale- määrä	Markki- na-arvo	Kirjanpitoarvo	Omis- tus- osuus %	Myynti- oikeuksien alaraja %	Saadut osingot	Markki- na-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet	39	190,32	292,50		0,0	11,70	296,40	292,50
Aktia Oyj:n A-osakkeet	39	190,32	292,50	0,0	0,0	11,70	296,40	292,50
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet	6 250 000		21 000 000,00			1 562 500,00		21 000 000,00
NEFCO Carbon Fund			1 000 000,00					1 000 000,00
Kuntarahoitus Oyj:n B-osakkeet	6 250 000		20 000 000,00	16,0		1 562 500,00		20 000 000,00
Osakkeet ja osuudet yhteensä			21 000 292,50		0,0	1 562 511,70	296,40	21 000 292,50

Tilinpäätöksen liite 11

Taseen rahoituserät ja velat

Ympäristöministeriöllä ei ole varainhoitovuoden päättyessä taseeseen sisältyviä rahoituseriä ja velkoja.

Tilinpäätöksen liite 12

Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Ympäristöministeriöllä ei ole varainhoitovuoden päättyessä valtiontakauksia ja -takuuta.

Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarvio- menot 2011	Määräraha- tarve 2012	Määräraha- tarve 2013	Määräraha- tarve 2014	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	2 807 010,12	2 905 383,60	2 906 000,00	0,00	0,00	5 811 383,60

Tilinpäätöksen liite 13

Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Ympäristöministeriöllä ei ole varainhoitovuoden päättyessä taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

Tilinpäätöksen liite 14

Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Rahastot		
Öljysuojarahasto	16 732 021,11	Öljysuojarahasto on ympäristöministeriön hoidossa oleva valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto.
		Öljysuojarahastosta korvataan öljyvahinkoja ja niiden torjunnan kustannuksia sekä hankinta- ja ylläpitokustannuksia
		Öljysuojarahaston varoista voidaan myös harkinnanvaraisesti korvata öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistamiskustannuksia.
		L öljysuojarahastosta (1406/2004)

Tilinpäätöksen liite 15

Velan muutokset

Ympäristöministeriöllä ei ole varainhoitovuoden päättyessä liitteessä tarkoitettuja velkoja.

Tilinpäätöksen liite 16

Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Ympäristöministeriöllä ei ole varainhoitovuoden päättyessä taseessa maturiteettijakaumaa eikä duraatiota.

Tilinpäätöksen liite 17

Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
24.20.66 Lähialueyhteistyö ja 409.24.50.66 ja 410.24.20.66		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	40 Aineet ja tarvikkeet	0,00
6) lähialueyhteistyöhön liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen ja 7) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen lähialueyhteistyön koordinoitiin, hankevalmisteluun, yhteisrahoitukseen, arviointiin ja hallintoon sekä sen kehittämiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin	41 Henkilöstökulut	0,00
	42 Vuokrat	0,00
	43 Palvelujen ostot	257 722,55
	45 Muut kulut	0,00
	49 Sisäiset kulut	188 310,82
	82 Siirtotalouden kulut	2 690 533,63
	Yhteensä	3 136 567,00
32.50.64 EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus	40 Aineet ja tarvikkeet	0,00
3) edellä mainittujen ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen, 4) Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 114 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen	41 Henkilöstökulut	0,00
	42 Vuokrat	0,00
	43 Palvelujen ostot	0,00
	45 Muut kulut	0,00
	49 Sisäiset kulut	203 844,96
	82 Siirtotalouden kulut	154 918,42
	93 Suoritetut arvonlisäverot	50,33
	Yhteensä	358 813,71
32.60.43 Kioton mekanismit		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus		
1) päästöyksiköiden hankkimiseen Kioton pöytäkirjan joustomekanismien avulla enintään 10 milj. tonnia sopimuskaudelle 2008–2012 ja sen jälkeiselle kaudelle 2013–2020 2) joustomekanismien hallinnoinnin kustannuksiin, 3) päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukemiseen sekä 4) valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin.	41 Henkilöstökulut	0,00
	42 Vuokrat	0,00
	43 Palvelujen ostot	43 883,72
	45 Muut kulut	0,00
	49 Sisäiset kulut	0,00
	51 Rahoituskulut	0,00
	61 Satunnaiset kulut	0,00
	82 Siirtotalouden kulut	21 396,00
	93 Suoritetut arvonlisäverot	10 045,65
	Yhteensä	75 325,37

Momentti	LKP-ryhmä	Euroa
35.10.63 ja 409.35.10.63 ja 410.35.10.63 Luonnonsuojelu- alueiden hankinta- ja korvausmenot		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:		
6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkinnästä aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin,		
7) enintään 160 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten käsittelyä. Toimintapalkkioita voidaan maksaa välitetyistä tarjouksista, jotka johtavat suojelupäätökseen.		
8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen,		
9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista		
	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0,00
	41 Henkilöstökulut	0,00
	42 Vuokrat	0,00
	43 Palvelujen ostot	42 093,71
	45 Muut kulut	30 177,47
	49 Sisäiset kulut	5 000,00
	51 Rahoituskulut	3,00
	61 Satunnaiset kulut	0,00
	Yhteensä	77 274,18
35.10.64 ja 409.35.10.64 ja 410.35.10.64 EU:n ympäristö- rahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojelu- hankkeisiin		
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus:		
Määrärahaa saa käyttää noin 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen projektitehtäviin. Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.		
	40 Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0,00
	41 Henkilöstökulut	187,96
	42 Vuokrat	0,00
	43 Palvelujen ostot	0,00
	45 Muut kulut	0,00
	49 Sisäiset kulut	0,00
	51 Rahoituskulut	0,00
	61 Satunnaiset kulut	0,00
	Yhteensä	187,96

Muut liitteet

Liite 5.2.1

Ympäristöministeriön yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma

	2011	2010
YHTEISRAHOITTEISEN TOIMINNAN TUOTOT		
Muilta valtion virastoilta saatu rahoitus	21 062	50 000
EU:lta saatu rahoitus	5 216	33 112
Muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	625 490	204 583
Tuotot yhteensä	651 768	287 695
KUSTANNUKSET		
Yhteisrahoitteisen toiminnan erilliskustannukset		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	647	2 867
Henkilöstökustannukset	82 321	33 048
Palvelujen ostot	589 332	243 619
Muut erilliskustannukset	36 852	40 280
Erilliskustannukset yhteensä	709 152	319 814
Yhteisrahoitteisen toiminnan yhteiskustannusosuus		
Tukitoimintojen kustannukset		
Poistot		
Muut yhteiskustannukset	16 464	6 610
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	16 464	6 610
Kokonaiskustannukset yhteensä	725 616	326 424
OMARAHOITUSOSUUS		
(Tuotot – Kustannukset)	-73 848	-38 729
Omarahoitusosuus, %	89,8 %	88,1 %

Liite 5.2.2

Keskeiset kansainväliset ympäristösopimukset sekä niiden tavoitteet ja toteutuminen.

Kertomusvuoden aikana saatiin loppuun kolmen¹ sopimuksen tai niiden muutosten voimaansaattamistoimet.

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Ilmastonmuutos YK:n ilmastonmuutosta koskeva puitesopimus (1992, Rio de Janeiro)</p> <p>Kioto pöytäkirja (1997)</p> <p>www.kyotoprptocol.com</p>	<p>Ilmakehän kasvihuonekaasujen määrän vakiinnuttaminen turvalliselle tasolle.</p> <p>Kioto pöytäkirjassa teollisuusmaat ovat sitoutuneet vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään yhteensä 5 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2012 mennessä. EU:n sisäisen taakanjaon mukaan Suomen veloitteena on sitoumuskaudella 2008–2012 päästöjen pitäminen vuoden 1990 tasolla.</p>	<p>Ilmastopopimus hyväksyttiin 1992 ja se tuli voimaan vuonna 1994. Sopimuksen on ratifioinut 194 valtiota ja EU vuoden 2011 loppuun mennessä.</p> <p>Pöytäkirjan on ratifioinut 192 valtiota ja EU. Pöytäkirja tuli voimaan 16.2.2005. Vuosina 2008–2009 Suomen kasvihuonekaasupäästöt olivat hieman alle Kioto perusvuoden 1990 tason. Vuonna 2010 päästöt ylittivät Kioto perusvuoden tason n. 5 %:lla. Päästötiedot on raportoitu EU:lle vuoden 2011 tammikuussa ja huhtikuussa ilmastopopimuksen (UNFCCC) sihteeristölle.</p> <p>Suomi on saavuttamassa Kioto pöytäkirjan mukaiset päästövähennykset vuoteen 2012 mennessä. Suomelle tulee todennäköisesti jäämään ns. ylijäämäyksiköitä. Suomen kasvihuonekaasupäästöt vaihtelevat kuitenkin vuosittain runsaasti riippuen energiankäytöstä ja tuodun sähkön määrästä.</p> <p>Durbanissa COP-17:ssa joulukuussa 2011 hyväksyttiin Kioto pöytäkirjan toinen velvoitekausi, joka alkaa 2013. Kokouksessa myös sovittiin tiekartasta, jonka mukaan neuvottelut tulevasta kattavasta ilmastopopimusjärjestelmästä saatetaan päätökseen 2015 ja sopimus astuisi voimaan 2020.</p>
<p>Otsonikerrosta tuhoavat aineet Otsonikerroksen suojelua koskeva Wienin yleissopimus (1985, Wien)</p> <p>Montrealin pöytäkirja (1987)</p> <p>http://ozone.unep.org/</p>	<p>Yläilmakehän otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön lopettaminen. Sopimus ja pöytäkirja käsittelevät otsonikerrosta tuhoavien aineiden käytön rajoittamisen lisäksi otsonikerroksen suojelua ja tutkimusta.</p>	<p>Wienin yleissopimuksen on ratifioinut 197 valtiota ja EU samoin kuin Montrealin pöytäkirjan. Otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotantoa, kulutusta, käyttöä, tuontia ja vientiä on rajoitettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 1005/2009 sekä valtioneuvoston päätöksellä 262/1998.</p> <p>Vuoden 2011 keskeisimmät asiat olivat Montrealin pöytäkirjan rahaston täydentäminen seuraavalle kolmivuotiskaudelle sekä ehdotukset pöytäkirjan muuttamiseksi siten, että sillä jatkossa rajoitettaisiin myös ilmastopopimuksen piiriin kuuluvia fluorihilivetyjä (HFC).</p> <p>Erittäin vaikeiden rahoitusneuvottelujen tuloksena monenkeskisen otsonirahaston (MLF) seuraavan kolmivuotiskauden budjetiksi sovittiin 450 milj. USD. Suomen maksuosuus otsonirahastolle säilyi siten noin entisellään, noin EUR 700 000 vuositasolla. HFC -aineita koskeva pöytäkirjan muutosehdotus ei edennyt EU:n toivomalla tavalla.</p>

¹ Ympäristöministeriön ilmoitus pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan Tukholman yleissopimuksen liitteiden A, B ja C muutosten voimaantulosta (SopS 71/2011), Tasavallan presidentin asetus Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön kanssa Itämeren alueen koelue-rahastosta tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (SopS 93/2011), Tasavallan presidentin asetus Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen V alaisten toimenpiteiden voimaansaattamisesta (SopS 105/2011).

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Tiedonsaanti ja osallistuminen Yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa (1998, Århus)</p> <p>http://www.unece.org/env/pp/wgp.htm</p> <p>Pöytäkirja epäpuhtauksien päästöjä ja niiden siirtoja koskevista rekistereistä (PRTR) (2003, Kiev)</p>	<p>Ympäristöasioita koskevan tiedonsaannin, kansalaisten osallistumisen ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden takaaminen.</p> <p>Parantaa tiedonsaantia ympäristöasioista integroidun päästö- ja siirtorekisterin avulla.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 30.10.2001. Sopimuksen on ratifioinut 44 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 1.9.2004 ja EU 17.2.2005. Sopimuksen muutoksen koskien muuntogeenisiä organismeja (artikla 6) on ratifioinut 25 valtiota ja EU. Suomi ratifioi muutoksen 10.6.2008.</p> <p>Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin sopimuksen vaatimukset. Kolmas kansallinen toimeenpanoraportti lähetettiin sopimussihteeristölle tammikuussa 2011. Mm. kansallisia raportteja käsiteltiin sopimuksen neljännessä osapuolikokouksessa 2011.</p> <p>PRTR pöytäkirja tehtiin vuonna 2003. Pöytäkirja tuli voimaan 8.10.2009. Sen on ratifioinut 27 valtiota ja EU. Pöytäkirjan määräykset on EU:ssa pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 166/2006. Suomessa pöytäkirja on saatettu voimaan Tasavallan presidentin asetuksella (SopS 58/2009). Osapuolten ensimmäinen kokous pidettiin 2010.</p>
<p>Ympäristövaikutusten arviointi Yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (1991, Espoo)</p> <p>Strategista ympäristöarviointia koskeva pöytäkirja (2003, Cavtat)</p> <p>http://www.unece.org/env/eia/sea_protocol.htm</p>	<p>Merkittäviä haitallisia, rajat ylittäviä vaikutuksia aiheuttavien hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi sekä haittojen ehkäisy ja rajoittaminen ennen hanketta koskevan päätöksen tekoa.</p> <p>Todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavien suunnitelmien ja ohjelmien sekä soveltuvin osin toimintaperiaatteiden ja säädösten ympäristövaikutusten arviointi ja yleisön osallistuminen valmisteluun sekä valtioiden välinen yhteistyö mikäli suunnitelmalla ja tai ohjelmalla on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 1997. Sen on allekirjoittanut 29 valtiota ja EU sekä ratifioinut 44 valtiota ja EU. Vuoden 2011 loppuun mennessä Suomi on soveltanut sopimusta 24 hankkeeseen aiheuttajaosapuolena ja ollut 19 kertaa kohdeosapuolena.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 11.7.2010. Pöytäkirjan on allekirjoittanut 37 valtiota ja EU ja ratifioinut 22 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 18.4.2005.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumista koskeva yleissopimus (Geneve, 1979).</p> <p>http://www.unece.org/env/lrtap/welcome.html</p> <p>Eri aineiden päästöjen vähentämiseen ja käytön rajoittamiseen olennaisesti nykyisin vaikuttavat pöytäkirjat:</p> <p>Raskasmetallit (1998, Århus)</p> <p>Pysyvät orgaaniset yhdisteet (POPs) (1998, Århus)</p> <p>Happamoitumisen, rehevöitymisen ja alailmakehän otsonimuodostuksen rajoittaminen (1999, Göteborg)</p>	<p>Sopimus on yksi keskeisimmistä kansainvälisistä ympäristösopimuksista, jolla suojellaan ympäristöä ja ihmisten terveyttä yli valtiorajojen ilman kautta kulkeutuvilta epäpuhtauksilta.</p> <p>Elohopean, lyijyn ja kadmiumin päästöjen vähentäminen alle 1990 päästötason.</p> <p>Pysyvien orgaanisten yhdisteiden käytön vähentäminen tai lopettaminen. Dioksiini-, furaani- ja PAH-yhdisteiden sekä heksaklooribentseenipäästöjen (HCB) vähentäminen alle 1994 tason. Vuonna 2009 pöytäkirjaan lisättiin seitsemän uutta POP-ainetta sekä dioksiinien ja furaanien päästöraja-arvot jätteenpoltoille, sintraamoille ja terästeollisuuden valokaariuuneille.</p> <p>Rikin, typen oksidien, ammoniakkin ja haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästöjen vähentäminen siten, että ne ovat pysyvästi vuodesta 2010 alkaen alle pöytäkirjassa asetettujen enimmäispäästöjen. Suomen enimmäispäästöt 2010 jälkeen ovat rikille 116 000, typen oksideille 170 000, VOC:lle 130 000 ja ammoniakille 31 000 tonnia.</p>	<p>Vuonna 1979 yleissopimuksen allekirjoitti 31 valtiota ja EU. Sopimuksen on ratifioinut 51 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 15.4.1981.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 29.12.2003. Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EU sekä ratifioinut 30 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 20.6.2000. Suomen elohopeapäästöt olivat 30, kadmiumpäästöt 79 ja lyijypäästöt 93 prosenttia pienemmät vuonna 2010 kuin vuonna 1990.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 23.10.2003. Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EU sekä ratifioinut 30 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 3.9.2002. Suomen dioksiini- ja furaanipäästöt olivat 56 ja HCB-päästöt 59 prosenttia pienemmät vuonna 2010 kuin vuonna 1994, mutta PAH-yhdisteiden päästöt olivat 14 prosenttia yli tavoitteen.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 17.5.2005. Sen on allekirjoittanut 31 valtiota sekä ratifioinut 25 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 23.12.2003. Suomen päästöt vuonna 2010 olivat 66 800 tonnia rikkidioksidia (noin 1/10 vuoden 1980 päästöistä), 166 000 tonnia typpidioksidia 115 000 tonnia VOC:a ja 37 000 tonnia ammoniakkaa. NH3-päästöjen arviointinnetelmät ovat olennaisesti muuttuneet vuonna 2009.</p>
<p>Villieläimistö ja -kasvisto</p> <p>Villieläimistön ja -kasviston kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus (CITES) (1973, Washington)</p> <p>www.cites.org</p>	<p>Uhanalaisten lajien ja niistä valmistettujen tuotteiden kansainvälisen kaupan säättely.</p>	<p>Sopimuksen on ratifioinut 175 valtiota. EU ei ole jäsen, koska taloudellisen integraatiojärjestön jäsenyyden mahdollistava sopimuksen muutos (tehty 1983) ei ole voimassa. Sopimusta toteutetaan neuvoston asetuksella 338/1997 ja useilla komission asetuksilla.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Biologinen monimuotoisuus Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (1992, Rio de Janeiro)</p> <p>www.cbd.int www.ymparisto.fi/lumonet</p>	<p>Maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintökijöiden monimuotoisuuden suojeleminen, kestävä käyttö sekä perintökijöiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen jako.</p>	<p>Sopimuksen on allekirjoittanut 168 valtiota ja EU ja ratifioinut 193 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1994 (SopS 78/1994). Joulukuussa 2006 valtioneuvosto hyväksyi luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja kestävä käyttö uuden strategian vuosiksi 2006–2016 ja Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen strategian ja toimintaohjelman. Hallitusohjelman mukaisesti kansallista strategiaa ja toimintaohjelmaa päivitetään vastaamaan sopimuksen ja EU:ssa sovittuja tavoitteita 2011–2020. Valtioneuvosto hyväksyy tarkistetun strategian keväällä 2012.</p> <p>Suomen neljäs maaraportti tehtiin 2009. Vuoden 2010 globaalitavoite luonnon monimuotoisuuden häviämisen pysäyttämiseksi arvioitiin osapuolikokouksessa 2010. Osapuolikokous päätti uudesta strategisesta suunnitelmasta vuosille 2011–2020 ko. tavoitteen saavuttamiseksi kansainvälisesti.</p>
<p>Pöytäkirja geenivarjojen saataavuudesta ja hyötyjen oikeudenmukaisesta ja tasapuolisesta jaosta (2010, Nagoya)</p>	<p>Pöytäkirjan tavoitteena on taata geenivarjojen saataavuus ja hyötyjen oikeudenmukainen jako. Lisäksi pöytäkirja sisältää määräyksiä alkupe- räiskansojen geenivaroihin liittyvästä perinteisestä tietämyksestä ja määräysten noudattamiseen liittyvistä kysymyksistä.</p>	<p>Pöytäkirjaneuvottelut saatiin päätökseen yleissopimuksen osapuolikokouksessa 2010. Pöytäkirja avattiin allekirjoitettavaksi helmikuussa 2011. Suomi allekirjoitti pöytäkirjan kesäkuussa 2011.</p>
<p>Bioturvallisuuspöytäkirja (2000, Cartagena)</p> <p>http://bch.cbd.int/protocol/</p>	<p>Pöytäkirjan tavoitteena on varmistaa elävien, muun- togeenisten organismien (GMO) kansainvälisten siirtojen turvallisuus biologisen monimuotoisuuden, sen kestävä käyttö ja ihmisen terveyden kannalta.</p>	<p>Cartagenan pöytäkirja tuli voimaan 11.9.2003. Sen on ratifioinut 162 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan heinäkuussa 2004. EU:n ja Suomen GMO-säädökset kattavat pöytäkirjan vaatimukset.</p>
<p>Lisäpöytäkirja korjaamisvas- tuusta Cartagenan bioturvalli- suuspöytäkirjaan (2010, Nagoya – Kuala Lumpur)</p> <p>http://bch.cbd.int/protocol/ NKL_Protocol.shtml</p>	<p>Vastuulisäpöytäkirja sisältää määräyksiä rajat ylittävistä GMO:sta biologiselle moni- muotoisuudelle aiheutuvien vahinkojen korjaamiseen liittyvästä vastuusta ja menet- telyistä. Pöytäkirjassa otetaan huomioon myös GMO -siir- roista ihmisten terveydelle aiheutuvat riskit. Vastuulisä- pöytäkirja ei sen sijaan sisällä määräyksiä GMO:sta aiheu- tuvien yksityisoikeudellisten vahinkojen korvaamisesta, mutta lisäpöytäkirjan hyväk- symistä koskevan päätöksen liite sisältää ohjeita siviilioi- keudellisesta vastuusta.</p>	<p>Vastuulisäpöytäkirja hyväksyttiin Cartagenan bioturval- lisuuspöytäkirjan viidennessä osapuolikokouksessa 2010. Pöytäkirja avattiin allekirjoituksille maaliskuussa 2011. Suomi allekirjoitti pöytäkirjan toukokuussa 2011. Helmikuussa 2012 pöytäkirjan on allekirjoittanut 44 valtiota ja EU. Ainoastaan Latvia ja Tsekin tasavalta ovat ratifioineet lisäpöytäkirjan.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Vaaralliset jätteet</p> <p>Vaarallisten jätteiden maan rajat ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva yleissopimus (1989, Basel)</p> <p>http://www.basel.int/index.html</p> <p>Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirja (1999, Basel)</p>	<p>Vaarallisten jätteiden valtioiden rajat ylittäviä siirtoja tehtäessä otetaan huomioon ympäristönäkökohdat; jätteiden syntyä vähennetään ja niitä pyritään hyödyntämään tai käsittelemään mahdollisimman lähellä syntypaikkaa.</p> <p>Pöytäkirjan tavoite on, että vahingonkärsijälle korvataan ongelmajätteiden siirrosta aiheutuneet vahingot omaisuudelle ja ympäristö ennallistetaan.</p>	<p>Baselin sopimuksen on allekirjoittanut 53 valtiota ja EU sekä ratifioinut 177 valtiota ja EU. Sopimuksen myötä ongelmajätteiden siirtojen valvonta on parantunut. Vuonna 1995 sopimusta muutettiin siten, että ongelmajätteiden vienti OECD-maista muihin maihin kiellettiin (kieltomuutos). Muutoksen on ratifioinut 72 valtiota ja EU. Muutos ei ole tullut voimaan. Ongelmajätteiden vienti teollisuusmaista kehitysmaihin on kielletty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 1013/2006. Suomi on osallistunut kehitysmaiden valmiuksien kehittämiseen ongelmajätteiden huollossa.</p> <p>Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirjan on allekirjoittanut 13 valtiota, ei EU, ja ratifioinut 10 valtiota. Pöytäkirja ei ole vielä voimassa. Voimaantuloon tarvitaan 20 ratifiointia. Suomi ei ole ratifioinut pöytäkirjaa.</p>
<p>Pysyvät orgaaniset yhdisteet</p> <p>Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskeva Tukholman yleissopimus (POPs) (2001, Tukholma)</p> <p>http://www.chem.unep.ch/pops/site_map.htm</p>	<p>Tukholman yleissopimuksen tavoitteena on suojella ihmisten terveyttä ja ympäristön hyvinvointia pysyvien haitallisten orgaanisten yhdisteiden (Persistent Organic Pollutant, POP) haittavaikutuksilta lopettamalla tällaisiksi tunnistettujen aineiden tuotanto ja käyttö sekä rajoittamalla polttoprosesseissa syntyvien POP-yhdisteiden päästöjä.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 17.5.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 152 valtiota ja EU sekä ratifioinut 175 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 3.9.2002 ja EU 16.11.2004. Yhteisössä sopimus on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 850/2004. Sopimuksen 4. osapuolikokouksessa 2009 hyväksyttiin sopimukseen yhdeksän uutta yhdistettä. Sopimuksen muutokset on toimeenpantu EU:ssa komission asetuksella 757/2010. Yleissopimuksen 5. osapuolikokouksessa 2011 hyväksyttiin sopimuksen velvoitteiden piiriin endosulfaani.</p>
<p>Vaarallisten kemikaalien kauppa</p> <p>Rotterdamin yleissopimus kansainvälisen kaupan kohteena olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä (PIC), (1998, Rotterdam)</p> <p>http://www.pic.int/</p>	<p>Sopimukseen listattujen vaarallisten kemikaalien ja torjunta-aineiden vienti on sallittu vain tuojavaltion etukäteisluvalla. Tuojavaltio voi myös kieltäytyä vastaanottamasta kemikaalia. Sopimus kattaa 40 kemikaalia tai kemikaaliryhmää, uusimpana ryhmänä osapuolikokouksessa 2008 hyväksyttiin tributyylitri-nayhdisteet yleissopimuksen liitteeseen III.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 24.2.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 73 valtiota ja EU ja ratifioinut 146 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 4.6.2004 ja EU 22.12.2002. Yhteisössä sopimus on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 689/2008.</p> <p>Asetus korvataan uudella asetuksella, joka hyväksytään keväällä 2012. Yleissopimuksen 6. osapuolikokous pidetään vuonna 2013.</p>

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Mertensuojelu Itämeren suojelu</p> <p>Helsingin sopimus Itämeren merellisen ympäristön suojelusta (1992, Helsinki)</p> <p>ja sen alaisuudessa: www.helcom.fi</p> <p>Itämeren ympäristönsuojeluohjelma (1992)</p> <p>Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission (HELCOM) suosituksien ja ministerijulkilausumat. Viimeisin julkilausuma on vuonna 2007 hyväksytty toimenpideohjelma BSAP (Baltic Sea Action Plan)</p> <p>Koillis-Atlantin suojelu (OSPAR)</p> <p>Yleissopimus Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelusta (SopS 51/1998)</p> <p>www.ospar.org</p>	<p>Itämeren pilaantumisen ehkäiseminen ja lopettaminen sen ekologisen palautumisen edistämiseksi ja ekologisen tasapainon säilyttämiseksi.</p> <p>Pahimpien Itämeren piste- ja hajakuormittajien eliminointi.</p> <p>BSAP -toimintaohjelman tarkoituksena on Itämeren hyvän tilan saavuttaminen vuoteen 2021 mennessä. Ohjelma käsittää ympäristötavoitteita ja toimenpiteitä rehevöitymisen torjumiseksi haitallisten aineiden ja meriliikenteen haittojen ja vaikutusten vähentämiseksi sekä merellisen biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi.</p> <p>Sopimus säätelee maalta mereen (myös ilman kautta) tulevia päästöjä ja jätteiden upottamista mereen sekä kieltää jätteiden polton merellä. Tavoitteena on saavuttaa ko. merialueen hyvä tila vuoteen 2020 mennessä. OSPARin päätökset ovat laillisesti sitovia.</p>	<p>Uusi sopimus tuli voimaan 17.1.2000 ja maatalouden aiheuttaman kuormituksen ehkäisemistä sekä alusperäisten jätteiden vastaanoton järjestämistä koskevien liitteiden III ja IV muutokset 31.12.2000. Lisäksi aluksista peräisin olevan saastumisen ehkäisemistä koskevat liitteen IV muutokset tulivat voimaan 5.12.2002 ja 1.7.2004. ja liitteen III muutokset 15.11.2008.</p> <p>Toteutetaan kansallisen lupamenettelyn sekä kahden- ja monenvälisen yhteistyön, erityisesti lähialueyhteistyön kautta. Itämeren alueen 162 pahimmasta kuormittajasta 94 oli saatu eliminointua kesäkuuhun 2011 mennessä. Suomen hot spotteista on jäljellä yksi: maatalouden kuormitus Saaristomereen. Suomen hallitus sitoutui vuoden 2010 Itämeri -huipukokouksessa tehostettuihin toimiin Saaristomeren tilan parantamiseksi. Työryhmä luovutti raporttinsa maaliskuussa 2011. YM on asettanut seurantar ryhmän.</p> <p>Rehevöityminen on edelleen suurin ongelma. Erityisesti maatalouden kuormitus ei ole vähentynyt aiemmin asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Kuormituksen vähenemä ei vielä näy Itämeren tilassa. HELCOM:in suosituksia pannaan kansallisesti toimeen mm. valtioneuvoston periaatepäätöksillä sekä EU-säädösten kautta. BSAP:n toimeenpanon edistymisestä raportoitiin 20.5.2010 ministerikokoukselle. EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpano tukee myös HELCOM BSAP:n tavoitteiden toteuttamista samoin kuin EU:n meristrategiadirektiivin toimeenpano.</p> <p>OSPAR-sopimus tuli voimaan 1998. Se korvasi Osloon dumpaussopimuksen (1972) ja maalta peräisin olevaa pilaantumista säännelleen Pariisin sopimuksen (1974). Sopimusosapuolia ovat Koillis-Atlantin ja Pohjanmeren rantavaltiot, EU sekä valuma-alueen maat Sveitsi, Luxemburg ja Suomi. Sopimusalue käsittää Koillis-Atlantin, mukaan lukien Pohjanmeren, Skagerrakin ja Kattegatin sekä osan Jäämerta. Mertensuojelun haasteet ovat samoja kuin Itämerellä, mutta lisänä ovat öljyn- ja kaasunporaus ja radioaktiiviset päästöt. OSPAR ja HELCOM tekevät läheistä yhteistyötä ja erityisesti EU-meristrategiadirektiivin toimeenpano edellyttää hyvää koordinaointia.</p>

6 Allekirjoitukset

Tilinpäätös on hyväksytty

Helsingissä, 15.3.2012

Ympäristöministeri

Ville Niinistö

Asunto- ja viestintäministeri

Krista Kiuru

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

KUVAILEHTI

<i>Julkaisija</i>	Ympäristöministeriö Hallintoyksikkö			<i>Julkaisu-aika</i> Maaliskuu 2012
<i>Tekijä(t)</i>	Ympäristöministeriö			
<i>Julkaisun nimi</i>	Ympäristöministeriön toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat vuodelta 2011			
<i>Julkaisusarjan nimi ja numero</i>	Ympäristöministeriön raportteja 6/2012			
<i>Julkaisun teema</i>				
<i>Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut</i>				
<i>Tiivistelmä</i>	<p>Ympäristöministeriön toimintakertomuksen ja tilinpäätöslaskelmien tehtävänä on tarkastella varainhoitovuoden toimintaa, tuloksia sekä toiminnan vaikuttavuutta. Kertomuksessa ministeriön toiminnan vaikuttavuutta tarkastellaan tehtäväkokonaisuuksittain, jotka sisäisestä organisaatiosta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen tuloksista. Toimintakertomus käsittelee vain ministeriön toimintaa.</p> <p>Toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä toimialoittaisen katsauksen toiminnan vaikuttavuuteen, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös tilinpäätösanalyysin, sisäisen valvonnan arviointi ja vahvistuslausuman, määrääjain tehtävien kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.</p> <p>Kertomus sisältää ministeriön tilinpäätöksen, joka koostuu tilinpäätöslaskelmista, joita ovat tuotto- ja kululaskelma, tase sekä talousarvion toteutumalaskelma, ja niiden liitteenä annettavista tiedoista.</p>			
<i>Asiasanat</i>	Ympäristöministeriö, tilinpäätös, toimintakertomus			
<i>Rahoittaja/ toimeksiantaja</i>	Ympäristöministeriö			
	ISBN 978-952-11-4004-4 (nid.)	ISBN 978-952-11-4005-1 (PDF)	ISSN 1796-1696 (pain.)	ISSN 1796-170X (verkkoi.)
	<i>Sivuja</i> 67	<i>Kieli</i> suomi	<i>Luottamuksellisuus</i> julkinen	
<i>Julkaisun myynti/ jakaja</i>	www.ymparisto.fi/julkaisut			
<i>Julkaisun kustantaja</i>	Ympäristöministeriö			
<i>Painopaikka ja -aika</i>	Edita Prima Oy, Helsinki 2012			

Ympäristöministeriön toimintakertomuksen ja tilinpäätöslaskelmien tehtävänä on tarkastella varainhoitovuoden toimintaa, tuloksia sekä toiminnan vaikuttavuutta. Kertomuksessa ministeriön toiminnan vaikuttavuutta tarkastellaan tehtäväkokonaisuuksittain, jotka sisäisestä organisaatiosta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen tuloksista. Toimintakertomus käsittelee vain ministeriön toimintaa.

Toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä toimialoitaisen katsauksen toiminnan vaikuttavuuteen, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös tilinpäätösanalyysin, sisäisen valvonnan arviointi ja vahvistuslausuman, määräajoin tehtävien kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.

Kertomus sisältää ministeriön tilinpäätöksen, joka koostuu tilinpäätöslaskelmista, joita ovat tuotto- ja kululaskelma, tase sekä talousarvion toteutumalaskelma, ja niiden liitteenä annettavista tiedoista.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

ISBN 978-952-11-4004-4 (nid.)
ISBN 978-952-11-4005-1 (PDF)
ISSN 1796-1696 (pain.)
ISSN 1796-170X (verkkoj.)